

بهش شییر (شیعر)

- ﴿ سعید عبادتیان (بانان)
- ﴿ آرش افضلی
- ﴿ احسان نجفی
- ﴿ کاوه خسروی
- ﴿ سیامک نجفی
- ﴿ رضا جمشیدی
- ﴿ عزیز بازوند (بیرانوند)
- ﴿ علیرضا خانی

بهش داستان، نه فسانه و هه کایهت

- ﴿ ژیار جهانفرد
- ﴿ سارو خسروی
- ﴿ سیامک نجفی
- ﴿ محمد بساطی

سعید عبادتیان (بانان)

(Saeid Ebadatyan)

مردن ناشکەرا

هەز نیه کەم
لەسەر شاخ بەرزینگ بمرم.
یا لە چری دارسانئ.
هەز کەم لە وەر چەو بمرم.
لە خیاوان یا مەیدانئ
بیلا مەرگم ناشکەرا بو
بیلا ئالەم گشت بزانی

آرش افزالی (Arash Afzali)**چاره نۆس ۱**

غەریب کەتیه و چووار قازە
مەننیه دەم یەکا
غەریب تر ئەژ غەریب تەرین ریقیار
فە چەمەل بی نرگی فیرە فیر کەرتە
سەنر مە مە کە ی
تۆ هانە فە دا پیا بیتە
سەنر مەرنگ و بوورە مە کە ی
بی فە فە بەک باریتیانە وور
تۆ نۆورا کریا جە هانی
دۆرا کەتیه دۆر
تۆنەوارە چووورم و کوومە ئایم
تۆ نمە گوهری
تا هەرە و هەر نمە گوهری
تۆ غەریب تەرین ریقیار
ئی دونیایتە

جەهان تیهل

چەنئ ئاسم لە بو ئەفند
جەهان تیهل
ئەجەو جانیگی.
ت کە ی ماوائ ژیانیدن
گەنە لحه دان
گەورایگی

لە ناوئاس زەمین

لە ناوئاس زەمین
ئاسم
نیشتمانم
چوار قەین کەمو
خەمە شانا
چۆ دەوریشئ
وہ جە هانا

ژنەگان رووژئاوا

ژنەگان رووژئاوا
نیلوفەرن
لە ناو
گەناوہیل
ئالەم

دووارە وژتە مەوونیا

فە شیفه ی تر

چۆ سارترە سەر مۆبئ

قسەل قەو و ئەدەبیات و قازەل

شە کەتە ماوی

خاوە مە کەتیه رنت

چۆ قۆرەیدە خاوا

وژت تەعبیرە مە کە ی

هەرە وژتە مەویا ی

چۆ داوئە هەر هایە نووا وژت

احسان نجفی (Ehsan Najafi)**بەش**

من بەش توام
لە هەناریگ ک وە دەس شکیاؤ
لە هەناریگ ک وە چەقوو شکیاؤ
لە هەناریگ ک وەر جە شەق بردن
دەنکە گانی جەم ناؤن
زەوی نەرز دووا نەیریگ نییە
من بەش توام!

واهیلا

واهیلا نە و
بأل وەشنی وەرەو ناوقەیی دارەگە ی لاشانی
لقینگ ک لە ئەو دوونەگە دەمچگ تەورینگ بییە
واهیلا نە و
من ک هەر پەلینگم لە دوونینگ هاتیە،
ترسم ترسم
دەسیگم ک وە تیخ ریشم تاشید
وہل شارەگ ملما خۆنە و خوارە بوود و
دەسیگم ک گیرنمە ی لە شەقارەگان و
لە تاشەگان کیشیدەمە بان

چاره نۆس ۲

هەرە مەویا ی
هەر وژتە مەوونیا
رووژئ فە شیفه
ریقیار شە کەتئ چووئیلەل
رووژئ پشتنە ئیک و پشتا و تەفەنگیک و
سیگار بەرگی
چۆ چگوارا
ماویە خۆنی وژت

کاوه خسروی (Kawe Khosrawi)**راز به‌نیمان**

له‌و رووژوهه گلاره‌ی چهوم
 تو کرده دهره‌وچ بیینم
 من و تو
 ریشه و لق دار ژیانیمن.
 تو ماچه‌یل پاک خاک
 خه‌یته سهر لیو من
 منیش وه هاتن وهرزه‌یل ژیان
 ئشقی تو
 کهمه سه‌رچاوه‌ی راز ناواتم .
 نه تو شه‌کته بیت
 له شه‌خته‌ی زمسان
 نه من ئاجزیم
 له هاتن گه‌لارنژان .
 دۆربیمان له یه‌ک
 یاده‌گانم خه‌وشدار ناکه‌ید .
 دابرا‌نمان ...
 برین ریشه‌ی به‌رزه‌چنار ئه‌وینمان نییه .
 من دلنیم، رووژینگ بامه‌و
 باوشد پره له پرش خهر
 رۆمه‌تت رازاوه، وه تریفه‌ی مانگه‌شه‌و
 دل و دیده‌ی منیش پاکه‌و بن له خه‌م،
 وینه‌ی ئاو کانی،
 جامه‌ک زه‌ینم پر بوود له وینه‌یه‌یل جوانی.

بی‌زاری تو و ئاجزی من

من گ رووژئی ئه‌رزته‌ی دیدارم
 هامیته‌ی ئاو دهریا کهم،
 به‌شکه‌م رووژینگ
 وهل نهرمه‌وارانینگا
 له ناو یه‌که‌م په‌له‌ی پایزا
 له‌جی من ماچ که‌یت رۆمه‌ت نازارد .
 تا بوو ئه‌تر هه‌نیند
 وینه‌ی وه‌هار گول‌وه‌ده‌می
 له ریشه‌وه زنه‌م وه‌که‌ید .
 من خاس زانم
 تو چه‌ن بی‌زاری له کووچ و دابرا‌ن
 له ساله‌یل سیبه‌ی قران
 له گرگه‌ر داله‌گران

ئه‌تر جه‌سه‌ی تو ده‌ی

بو‌ش

مژین شه‌که‌ر سهر په‌ل کام نه‌ی

تام شپیرینی سهر لیو تو ده‌ی

وه‌ت

کتاوه‌یل نه‌خوه‌نریاگ ها وهر ده‌سم

خه‌وه‌یل خه‌و په‌رچین نه‌کریاگ

ها له بن ده‌سم

وته‌گیل نه‌وه‌تریاگ

ها له سهر زوانم

ریه‌یل نه‌وریاگ ها وهر وهرینم

گول سه‌نگ

وا وه دل گریاگیوه

وه‌ت:

بارئ له ده‌نگ هه‌ناس گهرمی تو‌استی

له بن دل‌م هه‌لی گرده‌م و

ئه‌راد هاوردم

کشه‌ی خه‌مه‌ی هات و چیین

و خوار و بان ماشته‌ی تو‌استی

له باوشم هه‌لی گرده‌م و

ئه‌راد هاوردم

ئه‌تر سینه‌ی تو‌استی

وه سهر سینه‌م هه‌لی گرده‌م و

تا ناو سینه‌ت

ئه‌راد هاوردم

دی ئه‌را هه‌ویشی

بنه‌ره‌ی بان کوچک!

کوچک گول وه‌چ دهر کرد

گول سه‌نگ هه‌نا وه پی‌م هاورد

ئه‌تر و ئه‌بیری په‌نا وه پی‌م هاورد

وه‌تم

هه‌ی وا

ئه‌تر گول سه‌نگ

بووه ئه‌را یه دل ته‌نگ

به‌شکم ئه‌و سداقه‌تیل بئ ره‌نگ

یه پارچه‌ گشت بووده نۆر و ره‌نگ.

وه‌ل ته‌ختایی سینه‌ما!

فره‌ساله ده‌س ئه‌را په‌رده‌گان نه‌ورده‌مه

هاتیا که‌ور بن و

به‌ن به‌ن له یه‌ک بتو‌چی‌هن

ک له دیمه‌گه‌ی من

له پیله مار دهرتید و

له که‌ور په‌پوله‌ی ره‌نگامه!

وه زنه‌ار هاتمه

له شانجه‌نگه‌کی کلگه‌یلیم

ک ههر کام وهره‌و لایگ

زورور که‌ن له پی‌نۆسه‌گه‌م و

نه هیلن بنۆسی شه‌و و

نه هیلن بنۆسی رووژ

نه هیلن بنۆسی ده‌لیا و

نه هیلن بنۆسی سارا!

پر ده‌م خونه

له شانجه‌نگه‌کی دگانه‌یلیم

ک ههر کامیان له دوو‌تیگ هاتنه!

سیامک نجفی (Siamak Najafi)**بو‌ش**

وه کتاوه‌یلی ک نه‌خوه‌نیده

وه خه‌وه‌یلی ک نه‌یده

وه قسه‌گه‌لی ک نه‌شنه‌فتیه

وه سه‌فه‌ره‌یلی ک نه‌چیده

ئه‌رام بو‌ش

بو‌ش

له‌مس پووس گه‌نم وه‌هاره

له په‌نام بژانگ کام شا گول

ره‌نگ مه‌سی ده‌ی

چنین لیمو نه‌وبه‌ر

وه ناو کام ده‌س سه‌رمه‌س

له له كهى خۇن شوون جهنگ
 له قهواخ زهنگن شهنگ
 له نايه مهيل بيدهنگ .
 تو بيزارى و منيش ناجزم
 له قسهى هۆچ پۆچ ...
 سهركرده هووفنهگان دنيا
 كه جوور ساتوور كولېگ
 سهركه موترهگان برن،
 ههروه ختى بتوان
 وه فيكهنگ و لايتېگ كه نه ويرانه،
 ههناى خولى مهسيان بكهيد
 نايه ميزايه خه نه ناو قهساوخانه،
 باخ سهوز زنگانى كه نه وشكه سال سهده.
 تو بيزارى منيش ناجزم
 وهختېگ منالهيل نازار
 ژيان و ناوتيان
 وه شوون زام پايه ييليانا كيشن،
 جوانه ييل جوانه مهرگ
 وه له ناشق بين
 دهس له سهرك دل دانهن و مرن .
 دايك و باوك
 له چه نو قانېگا رهنجيوهر بن .
 من دلّم وه چه خواهش بوو !
 تو وه چه نارام بگرېد
 من وه چه ناسووده بم
 تو كهى بيننازار
 چوار ماچ نورانى
 له خواهه بسينيد !
 من ههركه چه وهرى ...
 پيرووترين سهفهر ژيانم
 توپش چه له ناسوو
 رووژهيل خواهه شبه ختى گشتمانى.

رضا جمشيدى (Reza Jamshidi)

نازار ناسمان كهو

ترسم دوواره بوډه چهو
 بيلا شهو بيش بچوده خه
 نازار ناسمان كهو
 ئمشه و ئهراى چه چيدنهو
 دهردد وه گيان مانگ و خواهه
 يهى شه و نه چيدن بى خواهه
 ههركه چى توواى وه بان سهركه
 ههركه چى توواى وه بان چهو
 مال تو هاله ناسمان
 ئهولا ترهك وه كهش - كهشان
 بيووشه خدا بيليدنه
 وهو ساي چه وهيل كالدهو
 ههم پرشه پرش نوردهو
 له خواهه شنه فتم سورده
 دنياپه شيو هورده
 چو دل وه ليد ههله كه نمه
 تا لهى ههنازه تيبه يده بان
 خواهه ره سيده ناسمان
 مانگ و خواهه وه ههسارهگان
 چن تا خواهه بان بشارنهو
 سهركه گول دار بايه مى
 تو نه فهريده و نه ييش كه مى
 ئه زيزه خاسه كهى خواهه
 چوووه بود نه گهر بوه يده مهو
 يهى هه مكه گول هاباوشيد
 يانه خدا دايه به شد
 قسه ييل خاس و خواهه خواهه
 دوواره چرچگانه مهو
 بيل شان بيهم وه شان خواهه
 بو شيدن ئه و زووان خواهه

وه گيان خوهم وه گيان خواهه
 سفره ي دلّم وه لاد خه مهو
 سهران سهركه سراو تنى
 هوونكى پهراو تنى
 چهو كه وه گى زه هاو تنى
 ئه سپه ن ئهراى بالاد كه مهو
 ههنا ر خاون كاره گهم
 ئه ي سهول باوه ياره گهم
 داوود كهو سواره گهم
 نه زرينگ بيتايى خواهه زو
 بهو ئى گول يله وا بكه
 وه هارى تر وه پا بكه
 ئى خواهه جاوه جا بكه
 روژهو بكه تيره بكه شهو
 پر له خووسه ييل كهو كهوم
 وينه ي سيه يلكى شهوم
 دردد وه ناو هر دگ چهوم
 دى كى تو ايدين بايدنهو

كه مووتهر

كه مووتهر هيزر وهى كوردسانه
 بچوو باله و بگر وهى ناسمانه
 بچو بوش لا بوهن دى دشمنيدان
 كه مى دوسى بكارن وهى جههانه
 بچو يهى شاخه زهيتونېگ بنه و دم
 بكاره ي ناو ههركه چى پادگانه
 قسه ي خواهه خواهه بكه له عشق و دووسى
 ئهراى ههركه چى منال بى زووانه
 دلّد گرياس وه ئى دونياى خهراوه
 دلّد شكياس وه ئى واران ژانه
 كه مووتهر چهن خدا ها ئى زه مينه
 كه مووتهر چهن خدا ها ئى زه مانه
 چهنى دونيا پره لهى زالمه يله
 وه قههتى نايه مهيل مهره بانه
 كه مووتهر هوردهو خواهه بو ئه زيزم
 جههان پر له گلوله و تير كه وانه
 بوه ئى په رچهم سهوز و سفيده
 بوه و بيوش يه په يام كورده گانه
 كه بان تا يهى ولات خواهه بسازيم
 كه بان دووسى بكاريم وهى جههانه

دیوار به‌رز

چۆ دار وشك كرده قسمهت ته‌ورمان برا
ماله ئه‌ز یزه‌گه‌ی خوه‌مان كردن وه‌ قه‌ورمان برا
تا یه‌ی زه‌مان نه‌واریه‌یم لاوردن ئه‌ورمان برا
هه‌ر خوه‌ن وه‌ نه‌وس و ریشه‌خه‌نی نانه‌یل چه‌ورمان برا
تا جاریان بخه‌فتیا شق دانه‌ که‌ورمان برا
دیونی ته‌وره‌ ده‌سه‌ یل پیس هه‌م ها نه‌ ده‌ور مان برا
دیرن وه‌لی وه‌ سه‌ر تیه‌رن تاقه‌ت و سه‌ورمان برا

*****

قه‌یره‌ز دلّ خوه‌د دی وه‌ که‌سی دلّ نه‌وه‌سامه
من میخ‌ برا و خوه‌ه‌شگیمان وه‌یره‌ کوتامه
تا خال ده‌مد دۆنمه‌ چه‌و، نام خودامه
هر شیره‌ کورئ دیمه‌ له‌ هه‌ر کووره‌ برامه
وه‌ی قیره‌ت کوردیمه‌ وه‌ پشتت مه‌ وسامه
تا وه‌خت ره‌سینت سه‌ر ئه‌و جاده‌ده‌ جامه
من کار دلّم کار دلّم بی تو ته‌مامه

دیوار به‌رز بی ده‌رئ کیشه‌انه‌ ده‌ورمان برا
هاتن و ده‌روه‌ چه‌ یل به‌سان کوشانه‌نه‌و چرا خه‌ گان
یانه‌ له‌ هوز وشکین واران وه‌ ده‌ردیان نیه‌ خوه‌ی
وه‌ر نانه‌ باخ و ده‌بشتمان ریشه‌ یل داره‌ گان که‌نین
ته‌وره‌ وه‌ بان شانیان هر چی کچگ‌ شکانه‌نو
تا چۆزه‌ ده‌یم و گوّل چه‌قی تا گر خوه‌شی توای بکه‌ی
له‌ شون جه‌نگ نه‌چیمه‌ هه‌ر خوه‌ شم وه‌ د شمه‌نی نیه‌تی

هه‌ر چه‌یگه‌ هه‌لأل ها له‌ زه‌ مین بی تو چه‌رامه
هه‌ر وه‌خت وه‌ره‌و مال مه‌ بایدن قه‌ده‌مت سه‌وز
تا به‌رزی بالای تو دۆنم هه‌ خوه‌شی که‌م
هه‌ر شیره‌ ژنی ها له‌ زه‌مین خوه‌ه‌شگمانه
ئه‌سه‌لن رخده‌و ئی هه‌ره‌شه‌و قاله‌ نه‌چودن
هه‌ر وه‌خت تو تیه‌ی ئه‌سه‌په‌ نم ئاماده‌ی دیوده
ده‌ردد وه‌ خوه‌مو هه‌ر که‌ وه‌ لامه‌و فه‌ره‌ خاسه

عزیز بازوند (بیرانوند)^۱ (Aziz Bazvand)

نَمَزونین چَنی آباده جامون
سَر کِینی "دِزه بیداده" جامون

***

أَسَه بو سیل گوشه گیریم که
هلاج داخ و درد پیریم که

***

نه مجنون و نه فرهادم بنیسن
دو بیتی عشقی وه یادم بنیسن

***

گه ای زور خُماری نیمه وازن
مَزونم جادوئن، چاچوله بازن

***

خَریویکم، دیارت آرزومه
مه گه چیم خُمارت آرزومه

***

دیار کاسی یل و ماده جامون
ریاضت کیش دامون گَروینم

وه نازی لیوه گه، زنجیرییم که
تو پیرت کردمه وه داخ دُوبری

نه وه شاعر نه استادم بنیسن
دُما مِردن آرا شادی روجم

دو چیمت چوی دو نرگس پر زه نازن
فریو سیل نوکومت نیمیرم

نه مَنصورم، نه دِارت آرزومه
خُمار و درده بارم ای خَریوی

۱ . استاد عزیز بازوند(بیرانوند) پیر سنگ‌تراش لرستان، فرهادی که به قولی عشق لیلی در سر دارد، و اهل ادب او را پدر دوبیتی لکی می‌دانند؛ از شنیدن خبر پاگرفتن انستیتو فرهنگی یارسان ابراز خوش‌حالی کرد و دوبیتی‌های فوق را به شکرانه‌ی انتشار شنروی به خوانندگانش پیشکش نمود.

هلاج گيون مسکینه هناسيم
نه تو ای ویرم آ چینه هناسيم

***

دلّه، آییننه، کشفه، حضوره
وه مشتاقیل نمرسم، وه زوزه؟!.

***

آزا چوله گه آ موسین، مزونم؟
یه چن ساله گه جاسوسین! مزونم!

***

حوالیم ای در مالیم بیرسین
تو چوی بیگونه سرسالیم بیرسین؟؟

***

بائه قوش حسرتم قوته مکیشی
فقط چیمیل تو خوته مکیشی...

***

تو گیسیت بیت فال چل سروئه
مترسم ناکسی بوشی دروئه!

خمت دل سوز و شیرینه هناسیم
نه مه گشته زمونه ای جیایی

شراو معرفت، امواج نوزه
مه دوبر و وعده دوبر و آرزو دوبر

وه دل دشمن، وه دم دوسین، مزونم
چنیکه ای حسویدی نوته موزین

مه بیمارم، گنه حالیم بیرسین؟
منینه تا دما مirdن وه نازی

دلم دنیا وه آشوته مکیشی
یه م بوشم، خیالیم که نقاشه!

تو برمت چوی هلال مونگ نوته
اگر بوشم تونین ئوبر گلارم

علیرضا خانی (ایوان) (Alireza Khani)

دهم تهقه ئ وهل مانشتا

وهتوو ویزئ له گهل مانشت

گفتگوی با قله ی بلند مانشت

دیم یه مانشته، چو جار جاران
مات و خهم بار نیله سواران
چهن میر، چهن شمال، چهن خان و سلتان
هاتن وه پاگه، نیشتی له میلکان؟
تهقه ئ کام تفهنگ لیهو وه ریند؟
سی سه مای کام ئیل، ئیمانده هه رده؟
قیقه ئ چه رخ کی، هوشیارید به رده؟
تهمه نگا دور کهر کام سووسه ن خالید؟
دایم سهر به رزید، هاوشاند کی بو؟
چهن خانت دیده گهن و خاسه وه؟
ناود له هور میژوو بردنه!؟

ئمروو چیگم وه پائی قوله ئ سهر داران
به رگی رزیاگه، له توله داران
چریم هه ئ مانشت، چهن به گله ربه گان
ماد و ساسانی، چهن ئه فدا ل و خان
هه له له ئ کام ئیل، ها له سهریند؟
تهمه نگای کام باز، مل به رزد کهرده؟
پاتشای کام دهیر، ماوا تید کهرده؟
ت ماوائ گهور کام کورده مآلید؟
خان سفره شوور میلکاند کی بو؟
کی له دهوره ئ ماد، گلد داسه وه؟
چهن دهور پاتشایل، ژیرپاد کردنه؟

پیری دیاره جوان مەنیده
 له بهزم کام شا، سۆزنا ژەنیده؟
 راسی تەمەنگای چ کەس کردیده؟
 شپۆت ئرا کی، ئەلزانیده؟
 له سووسەن خالان وه کامیان رەسید؟
 کام ئەسپ کەلر، هوشیارید بەردە؟
 هورەئ کام تووه مەلەرزان گیاند؟
 رەفتار کام کەس، بۆه نائیند؟
 چۆ بۆن، چتەور بۆن، قەوم و خزم و خیش؟
 له دەوران پیش هەر تو مەنیده
 تافەئ کام ترنگاو، ت ئەژنەفتیده؟
 نازک نەوهالان کام دیار دیدە؟
 شازادەئ کام شار، تەون تید ئەلۆهسی؟
 کام سوار، ئەسپی له یالد تاو دا؟

له دەورەئ زەرتهشت، ناوکم بریاگە
 ناونازاریم نانه وه مانشت
 له مەرخەزار دەشت ئەیوانه
 هاتن وه پاگم نیشن له ساینم
 چەنی زلف شوور سووسەن خالان دیم
 چەن پاتشاهان زایف بۆن و زەرد
 قودرەت جەنگ قەنەهاره وه
 دەورەئ گەوران دیم وه رۆ دەنەوه
 چەن پاتشاهان له بهزم و سۆر دیم
 سی سەما و فەتای سووسەن خالان دیم
 شیر گیریاگ له زەنجیر دیمه
 قیقەئ نازاران له دۆر ئەژنەویم
 له ژیرا وه پیم هجووم هاوردن
 له بهزم خاسان بال دراوردم
 تەمەنگا کەردن نیشن له ساگەم"

شیرینی شیوهئ کام نازار دیدە؟
 چەن ئەفراسیوا، چەن رووسەم دیدە؟
 وه چ وه چەرزای چەن ئەمیر دیدە؟
 ئرا کام سەردار، چەوهیل رەژیدە؟
 کام شا دلت گرت، دل وه کی بەسید؟
 زولف کی پەشیو خاترد کەردە؟
 بیت کام شایر، لەرزان سقاند؟
 کام هاگم خاس، هاتە بالیند؟!
 راسی تاريف کەر، له دەوران پیش
 تاريف کەر بۆنم چوه ئەژنەفتیده؟
 مەزەئ ئاو کام کانی چەشیدە؟
 چەو کالان کام ئیل پەسەندیدە؟
 نازار کام ئیل، دل وه یید بەسی؟
 شکارچی کام ئیل، کەلەیلد راو دا؟

جواو مانشت

م له دەورەئ ماد، ناوم نریاگە
 دالگم کورد و باوگیش پشتهلپشت
 وه چەو خوەم دیمه ئەو ئاریوحانە
 خان و خانزاینەم، بەگ و بەگزانەم
 چەن خان چەن ئەمیر، چەن تشمالان دیم
 چەن سووسەن خالان له پائی من وینەرد
 خان مەسۆر دیمه وه قەتارەوه وه
 م کولگاو دیمه وه پاوهنەوه
 ماد و ساسانی دەوران دۆر دیم
 هەلەهە و شادی کوردەمالان دیم
 سوار کەلر له گەنگیر دیمه
 دەسەئ چوویی کیش چەو کالان م دیم
 وهختی لەرزەیان تەماشام بردن
 ئەوسام بەرز بۆم یهئ گەز مل کردم
 "پاتشایل خاس، هاتن وه پاگەم"

ئەسكە شەل

كووهوكەر: ژيار جههانهرد

پياگ و ژنى له ئاوايىگ ژيان. دو گله منال - كور و دۆبه تىگ - داشتن. ژن رووژيگ برنگ^۲ كرد و نهخووش كهفت و ئەو رووژە تا ئىواره نەلكرد و ئەمەر خودا كرد. له دۆبايى سالى پياگ ژن تر خوازي. باوهژن فرە وهل منالەگانا بهينى خووش نهۆ. باوهژنهگهيان فرە نازار و ئەزىه تىيان دا و تا پياگ له مال داو دەر وهشكيا وه پىيانه.

مانگ ناوگ تاوسان بو. پياگ له سەر جيه خهرمان^۳ پساي تهرتهگه^۴ شهن كرد. تهرتهگه^۵ زرهو بو^۶ و تواس له ماسيهگه داگرى، قاترهگه^۷ ههلتيزگان و دهرچى. پياگيش ناوشوونى و ههرچى وهوشه لى كرد، جيه لى گرت و فرهر دۆرهوكهفت. نانهوسه^۸ و قهبرى له شهبه دۆرهوكهفت و قاتر له ههلهت كيشا نهوبان و وه نا له كۆبه. له پاتاوا^۹ كۆبهگه گرتيه و چينهوكوولى و هاوردە وهين تا نزيك شه بهگه. قاتر سلم كرد و ئەونزيك نهچى، پياگ ههرچى قه مچى لى كيشا قاتر جيه لى كرد و ههر وه رهو دۆبا زورور كرد. لهى ئانه ديوپيگ له پايى دار كۆجىنگا سه رهاورد و خوئى نيشان قاترهگه دا. قاتر شان خالى كرد و پياگ كوتا وه زهؤوا و دهرچى. پياگ ههلسا و تواس خوئى بته كنى دى يه ديوپيگ ها له بان سه رى! ديو په لام پياگ برد و وهت: «به چهن رووژه له ورسى گيانه تيم نه ماگه! با بهس بخوهمه دا!»

پياگ لى لالكياره و كهفته ته پته پ و دهس وه داوانى بو و ده مى قسيه نه گرت، وه شل وره و وهت: «ئه گهر نهخوئيدهم، يه دۆبهت نازهو تازه جوانى ديزم، ده ميه پى پىدا!»

ديو ئى قسيه نه ژنهفت فره خوئى شالهو بو و له خواردن پياگ ساردهو بو و وهت: «خوو له يوا خاسه. ئمجا كه يى دۆبهتەد ئرام تيه رى؟»

پياگ وهت: «سو ئى وهخته بهوره و ئرا ئيره، خوهم تيه رمه ئى»

ئىواره پياگ هاته و ئرا مال و په كهر و په شينو بو. ژنىش سه ر كرده نكي و وهت: «ئرا هيجى نيه خوئى ئرا په كهرى؟»

پياگيش هال و هه كايهت ئرايى واژگوو كرد. ژن له يى باسه فره خوئى شالهو بو و وهت: «خوو چ خاستر! ئه رى ئى دۆبهتە دى وهخت شوئيه و له ملمانه بوو. نانخوئى له ملمان كه فنى!»

پياگ وهت: «ئاخر چۆم بوو! يه دۆبهتمه! له خودا خوئى نيه تى ك بخه ميه دى دهس ئى ديو خودامه ناسه!»

له يى ئانىشه كور خوئى كردۆده خهفتى و گشت قسيه گانبيان ئەژنهفت.

باوهژن وه ههر شيوه ئى ك بو قانى پياگ كرد و قرار بو سو سه رمل دۆبهت بشوورن و وه بوونه يى يه ك بچووده تله و باوگ و نان و ئاو ئرايى بووه ئى؛ كلى بكهن ئرا سه ر خهرمان.

ئى رووژ نيمه روو، كور گشت قسيه گان باوگ و باوهژنى ئرا خوئى شاك و واژگفت كرد. خوئى شاك و برا دهسوئيه كى كردن ك چۆ رى چاره يى بوئنه و. بوئيه نيمه روو باوهژن ئاو ناؤدهوبان ناگر.

دۆبهتەگه كه مى بارلتر و دانانتر بو، وهته برا: «ئوهسه باوهژنمان ئاو ناسهوبان ئرام يه گ سه رم بشوورم. هه ناي سه ر شوورتم و تواسم سه ر شانگ بكهم، ت تيه يد و شانگه گه م دريد و منيش نه مه وسه رد و ههرچىگيش وهتم شانگه گه م به ره و ئەگه ر نهوسى هه مره باوهژنم كوشيدنه م، وه گووشدا نه چوود و ت ههر به رچوو و نهوسيه! وه ئىچووره توئيه نيم له دهسئ راههت بوئم و دى كه م بكوشيدنه مان و بنه ييدنه مانه گاوشه!»

برا و خوئى شاك وهل يه كا كايه^۷ كردن. هه نايى باوهژن سه ر دۆبهت شوورت، كور پر گومه يلى بزمار كرد و چى ئرا ناو دىواخان. دۆبهت هات ئرا ناو دىواخان و تواس سه ر شانگ بكه ييد؛ له ئى ئانه كور دا وه شانگا و دو پا داشت دووان تر قهرت كرد و دهرچى. خوئى شاك ناوه شوونى و وهت: «شانگه گه

۱ - رهايهت: واليه په رنهو له سال ۱۳۳۲ له ناواى نهوئل و ئار فهتلا له ناو بنه ماله يک كوردزوان چوه هاتيه سه دى، ئى به ريزه وه كار كشتوكال و باخدارى سه رقاله و له هيج خوئى ننگه ئى دهرس نهخوئيه به لام فولكلور فره يگ وهك: هووره، موور، لاوه لاه، بنملى، مه تهل و... هتد له سينگى خهفتيه.

۲ - bring نامپاتيس .

۳ - ciyexerman شه به، شوونى ك خهرمان ئرا زرهو كردن نه نه ناوى.

۴ - tert شه نه ئى هووله كرايگى ك هيمانى نه بوئه سه ماسيه.

۵ - zirew bü گه نمه گه يى جياوه بو و دى كه ئى نه من

۶ - pataw پامان، داوانه ي كۆه.

۷ - kaye دهس وه يه كى كردن.

بێئەرو، ئێرا کوو بەیدەئ؟ هەمەر باوەژنم کوشیدەم! بوسیه بوسیه...!» کور لە سەر ئاسوو چێ وە ئەورۆوا و خوەیشکیش لە شوونێ ئاوا بۆ. وەختی لە سەر ئاسوو ئاوايا بۆن و دی کەسێ وە چەو نەو، دەس دانەودەس یەك و بیاوان بڕین و ئاوەدانێ وەجی، رێ فرەیینگ کردن. لە کوو باریم ل کوو بژنەویم لە دیو بژنەویم.

لەین دەما دیو لە سەر خەرمان فرە چەوهرێ دۆبەت بۆ، گووایی خەوهرێ لێ نەو. وە هەر شێوهرێ بۆ پەیی برد ك وەل براگەیا دەرچییە؛ شوونییان گرت و هەلەت بڕی و بیاوان وە جی تا دۆر و نزیکییان کرد. لەبێ ئانە ك دۆبەت و کور کەفتە هامانچێ. خوەیشك و برا پاپان تەو کردن و دوو پا داشتن دوواتر قەرت کردن و وە هەناسەبڕکی دەویان. دیو دەم ناؤد ئەوبانیان و خوریا ملیاننا بووسیهن! کور دەس کردە ناو کەمچانەگەیا^۱ و گومەیل بزمار وەشانە شوون خوەیا. لە ئەمر خودا ئەو دەیشتە بۆیە بزمار و تیخسان تیبۆ! دیو هەووشییە خوەی نەو و وەر نا لە ناو ئەو دەبشتەیی تیخین و بزمارینەو، تمام گیانی ئازانیاهو. پا وەرەو هەر کوو نا هەر تیخ بۆ. دیو جبن گرتەیی و قینی هاتەوبان و فرەتر خوەیی هەلۆهشان و زوور هاورده خوەیی؛ ئەمانی هەرچێ فرەتر دەو کرد، تیخ فرەترێ چنیە گیانیەو! خۆن فرەیینگ لە گیانی چێ، دۆر نزیکییان کرد گیانی سەردەو بۆ و وە لاو دا لە زەو. کور و دۆبەت لاوە کردن دین دیو لە شوونییان کەفت، سەسو کردن^۲ و وسان. دین ك جموجۆل نیەكەییند، هەلپلپانەو^۳ و چینه بان سەری دین گیانی دەرچییە. وە خەیاڵ ئاسوودە رێ خوەیان ترکانن وەلێ لە تیەنییا هەلاک بۆن و شەك و شەیت، ملاقییان وشك بۆد و لە وەلەكەتیا سەر قول نەگرتن. وە چوار بالاً مینەیی ئاو کردن. لە دۆرەو چەووییان کەفتە یە سەوزە و مەرەنی. کور و دۆبەت هەئ پایی ئاوکردن. کور کیشا وە قولا و لە نواتر لە سەر سەوزەگە! تماشایی باترێ کرد دی یە کیهنی و ئاویگە! لە ئانە سێ دەنك کەوتر هاتن و بەکللیان وەت: «لەبێ ئاوە نەخوەین! ئی هین بنیایەم نییە!» تا دۆبەت یە ئەژنەفت. چرپیهو برا و وەت: «هەیی برا! سەور کە لە ئاوەگە مەخو، مەگەر ئەژنەفتی کەوترەگە چو وەت؟!»

کور لە تیەنییا ملاقێ وشك بۆ، گووش نەتەکان و مفا لە ناو ئاوەگە! تا خوەیشك چنیە بان سەر برا، برا سەر هیز دا و بۆوە ئاسکی!!! خوەیشك دەس نا لە سۆرتە ئرایی و دەس کردە شین کردن و موورهاوردن ئرا بیکەسی و بەدبەختی برا. وە گەرمایی تاوسان یەیدەنە پووکی دا^۴ و وەرەنیسك دا. گیرى و هاوار و هانایی فرەیینگ کردن، وەلێ چشتی ئەوبان دەسی نات و وەنك ناھمی و رەنج بیوەر خوەیی برای وە شكار بۆی چۆ دەبیری^۵ بان گرتەوهر و وە دەم گیانەو وەرنا. ئیوارە وە دەم گیانەو خوەیان رەسننە سەر کیهنی و ئاویگ لە پایی دار فرە بەرزێ لە نزیك ئاوایینگ بۆ. ئاو خواردن، هەنایی هەلاکییان دەرچێ. دۆبەت و ئاسك برای لە تراس چینهوگژ دارەگە ك ئەوایی کەسێ ئاسکەگە بکوشی یان گیانەوهری خەفەتیان بەیید. ئی رووژ نیمەروو، یەکی لە رەوکهوانەیل دوو سێ گلە یاو و قاتر هاورد ئرا سەر کیهنییەگە وە ئاو. چارواگان سەلم کردن و لە ئاوەگ نزیكەو نەوێن. رەوکهوان وەختی ئیسفایی ناو کیهنییەگە گرت دی شێوهری دۆبەتیگ و ئاسگێ کەفتەسە ناوی! زۆ هاتەو خەوەر دا وە پادشا و ئی گەپە ئرا واژگفت کرد. پادشا و چەن گلەئ لە خزمەتگارەگانی، چواربال کیهنی و ئاوەگە چاتمە دان و هەم ئاسك و هەمیش دۆبەت گرتن و بردنان ئرا مأل. پادشا چەوی کەفتە ئی ئافرەتە جوانە وەئ رەنگینی و خوەشیدیمەنییە، دلێ چنیەوپی و وە سەر ئەو ژنەگەیی خوازییەئ! ژن گەورایی فرە بەدی لەئ هەو^۶ بۆچگییە هات و خۆنی بییایدە پی تیری نەکرد. چەن مانگی و بەرد و کاشی وە جییگ رەسی دۆبەت باردارەو بۆ و پا لە مانگ بۆ. ئاسکیش ك خنی ئایەمی داشت هەر لە لایی خوەیان بۆ و هەر چۆ ئایەم ناو و ئاو خوارد و رەفتاریشی چۆ بنیایەم بۆ. ئی دەمیشە هەو گەورا هەر لە مینەیی مسەوسەئ لێ گەردی ك چۆن توش شەر باریدەیی. تا یەئ ئیواران وە دووس دووسییەو هەو بۆچگ و ئاسکەشەل وەلا برد ئرا لیو چەم و لایی گولەم فرە قۆلی لە خوار ئاوايەگەو بۆ. هەنایی نزیك گولەم کردن. هەو گەورا وە لاشان دا وە هاوہەوہگەیا و لە بانا خسەیی ناو گولەمەگەیا و تقما بۆ! ئاسکەشل هەرچێ سمکوو کرد و بوولانەو کەسێ نەو بايیدە هانایی. هەو گەورا قەبیری خاپوورە کرد و دۆدەل دا تا ئیوارە، ئیوارە خوەیی کز گرت و دایەئ لە شین کردن و روو روو کردن.

پادشا وەت: «چووہ بۆیە! ئرا گیرى?!»

هەو گەورا وە دروو دەلەسە پوورانەیی و وەت ك هەوہگەئ پایی سڕ بردگە و کەدفتییەسە گولەم.

۱- hamaç ناماچ، دەسبڕەس

۲- kemçan جووری کيسهين دەسچنە ك لە تەلیس بۆچگترە و لەیە وەر زوروم هۆردەهەوالە نانەسە ناوی

۳- sisewkirdin شلەوکردن، وە نارام چین

۴- helpilyanew هەلگەردیانەو، هەلۆهگەردیان، گەرانەو

5 - pü k dan

6 - deyrî

7 - hew

دۇيەت كە كەفتە بن گولمەگە و چىيەوژىر؛ دى لە ئەمر خودا بن ئى گولمە قالاچەيگە و ئونچىگ خواردمەننېيە ھا لە نايى! يەويش لە بن قالاچە جىگرەو بۇ و دوو سى رووژە پى چى جفتى كور لىفانگ ھاورد، ناو يەكلمىيان نا حەسەن و ناو ئەو كەيش نا حەسەن. دۇيەت پەل مەمگ نا لە دەم مئالەگانى و شىريان دا.

پادشا فرە پەكەر ژن بۇچىگى بۇ و ھەر رووژ لە ناو فكري بۇ، ئرا ئەين ژنە چمانى وە بان دنباوہ نەؤ! دۇبايى پرس و ھەفتى، ژن گەورا پايى پادشا كر دوؤدە يەى كالاشەو ك ئى ئاسكەشەلە بايەس سەر بوورى! پادشايش ھىچ ملەوژىر ھىلى نەورد و ەت: «ئاخر چۇن سەرى بىرم؟ مەگەر بوو!» ھەر رووژ و ھەر شەو سەر كر دە سەردەنگ پادشا ك ئى شكارەشەلە سەر بوورى. كاشى وە جىيىگ رەسى پادشا، دلنەوہ رازى مەژبوور بۇ ك فەرمان دا وە ەزىر ك سەرى بوورى.

لەين دەمە ئاسك گشت قىسيەيلىيان ئەژنەفت. ەزىر چەقوو ئرايى تىژ كر و پەلامى برد. ئاسك دەرجى و دەم كر دەو لىو گولمەگە. چىيە بان سەر گولەم و ەت: «ھەين خوەيشكە!

چەقوو تىژكەرانە // سەر برا برانە!»

خوەيشك لە ژىرا دەنگى ھاتەويان و ەت:

«تەم و تەمەلۇلە

بن گولەم قۇلە

حەسەن ھا ئى شانم

حەسەن ھا ئەو شانم!»

ئاسكەشەل ھەنەن دەنگ خوەيشك ئەژنەفت ك مئال ئرايى بۇيە. فرە خوەشالەو بۇ. لەين ئانە ەزىر لە قىسيەيلىيان گووش تەكان. فرە ئالاچەوئى ھات و ەو گورجانەيىگەو چىيەو و ئى خەوەرە دا وە پادشا. پادشا خوەين ھاتە بان سەر گولەم و دى ئەرى راسە ئاسكەشەل پسايى وەل دۇيەتا لە بن گولەم قىسيە كەيىد! پادشا ئاسكەشەل گرت و ماچ تىولئ كر و ھەر ئەو رووژە فەرمان دا وە مەردم ك كەسى ئزن نەيىرى تا سى شەو سى رووژ نە خوەين ئاو بخوەين، نە پەس و پوولە و ولاختيان.

دۇبايى سى شەو سى رووژ زواندارو بەسەزوان گشتى لە وەيشت تىەننبا ھالەك بۇن. پادشا فەرمان دا گشتىيان وە يەكەو پەس و پوولە و ولاخ و چارەوادان رشاننەو سەر گولەم و خوەيانىش لە لا ژۇيەرييەو مەف نانە ئاو. ھەنەن دەم ھەلگرتن، چووورئ ئاوہ بن گولە نەيشن و قالاچە كەفتەودەر! ژن و ھەر دوو كور كوتا لە باوش و ھاتەو دەيشت و دەس كر دە مل ئاسك و ە مل يەكا دەس نانەو گىرى. مەرد گشت ئالاچەوئان ھات و ھەيىران بۇن. پادشايش چى و باوش كر دە مل ژن خوەين و لە گشت جشتى رەسيەو زانس ك ژنەگەوارگەيى ئىجوورە كر دى وە سەرى ھاوردگە. ھەر ئەو رووژە گرت لە تىتگ ژنەگەورايى خراوكارى و ە ناو ئاوايەگەيا كر دەين لومەئ بەسات. ئەما ھەم دەق دلئ ساف نەؤ و قاتر چەمۇشى زىن كر و سەر ژن گەورايى دەلەئ بەس وە پىنوہ و قەمچى لە قاتر كىشا. چۇنەو ە ناو درگ و دوال و كوچگ و كولووما كىشايش، ئسمنايى لە گيانى وە ئازا نەيشت و گيانى دەرجى. ئىوارەيى ئەو رووژە دەنگ سازنەچى كر دەن و ھەفت شەو ھەفت رووژ ساز و ديول ژەنين و مەردم ھەلپەرگە و كەيىف كر دەن.

راسرەوی یا چه پەرەوی؟

نویسەر: عەزیز نەسین

هه لهوگەردانن: سارۆ خوسرەوی

له دیو نەخووشخانەگە سێ دانە تەخت بی. یه کینگ له تەختەکان خالی بی، یه کینگ تریان جوانینگ له سەری هه لایاوی، سەر و چهو و دەس و بازووی پینچیاووه، تەنیا وه دەنگییهو دیار بی ک جوانه، دهنه وه خاتر ئەوهیگه جوور مۆمیایی پینچیاوبهوه، و هیچ لایگی له گیانی وه دهبشتهو نهوی، کەس نەزانست ئومری چه نیگه. تەنیا یه ی لای چهوی و بووشایی دەمی وه دهبشتهو بی.

یه تەخت تریش ک له ناو ئەو دالانگه بی یه نەخووش سن و سالداری که دۆبای نیمهروژ هاوردۆنهی؛ له سەری درێژ کیشاوی. جوانهگه له وەر نازار گیانی هەر ناو و نالهی بی، له سەر ئەویشوه وه ئەو نەخووشهگه وهت:

مامه گیان ئیشه لآ خاسهو بوۆ. خودا بکه ی ئومر درێژ بی مامه. ئەوه ماوهی سێ رۆژه لهی شوونە هەر له خودا لآکیه مهو به بندهی خونهدهواری کل بکه ییه ئەرا لام. سهواد داری، مامه گیان؟

نەخووشهگه: به لآ چەن که لاسینگ خوهنیمه. ئمجا ئەوه خهیره؟ ئەرا پرسین؟

جوانهگه: خودا تو کلد کردییهسه ئەرا ئیره. من له گیان خوهم یاس بیمه. تەمام نازای گیانم کوته لکو کردنه، دام فەرەقانه مامه. وه دەم گرپانهو قسه کردیات و وهتیا:

یهی نامه ئەرام نانوسی مامه؟ نامهیگ ئەرام بنوس و کەس و کارهیلیم له ناوایی له رهوشم ناگادار بکه رهو. بفرما، ئەوه پاکهت و ئەویش قاقهز. دهی خاسه، دەس بکه یمه پێ.

پیای نەخووشهگه پاکهت و قاقهز تهرکی له بان کومدهگهی دانا، قه له میگ له گیرفان بیجامهگهی دهرهوارد، قاقهزهگه گرتە دەسهو، یه کارتۆن مقهوايي نا ژیر دەسی و خوهی ئەرا نۆسان ناماده کرد.

نەخووشهگه وهت: بۆش بزانی!

جوانهگه وه دەم تف قوت داینه و قسه ئەرای کردیات و کابراگهیش نۆسیادهی.

جوانهگه وهت:

"ئەرا برای وه پێز و خوهشهویسم عومره شەل.

وه رجه گشت چشتی وه ئەرک و وه زیفه ی بان شان خوهم زانمه ی هه و آلت بیرسم، له شوونی له گول ناسکتر بیرسم بزانی تەندروستی جنابتان چۆنه" نەخووشهگه وهت: ئافه رین، چەنی خاس له لی زانی.

جوانهگه وهت:

سەرای نامه نۆسان خاس زانم. ئەو نامه یله ک له چایخانه ی ئاوايهگه مان خوهنیانهو من وه وردی گووشه لییان ته کانیا و له سینهم هه لیان گرتیام. بهس بابەت نۆسان نامه زامهته.

مامه گیان بنوس!

"ئەگەر ئیوه تواین هه و آل من بیرسین، من هالم فره خراوه، ئەرا ئەوه هەر له سوک نەخووشخانە هەر نا و نالەمه! هه مرای ئەروام له لاشم جیا نهویه سهو. من خوهم وه کرداردار یگ گه ورا زانم ک هه مرای گیانم له دەس نه یامه."

مامه له یهولا نۆسان نامهگه زامهته. ئیه یگ ک ئیسه نۆسایمه سه ی چه ن دین رۆژ فک ره پێ کردمه و له سینهی خوهم هه لیان گرتمه.

کابراگه ک گووشه قولاخ بی ک سه رهات جوانهگه بزانی پرسی:

بۆش بزانی ئەرا چه زامهته؟

جوانهگه: زامهته، وه خاتر ئەوه یگه ناوهرۆک نامه ی هیچ نامه ییگ جوور یه ک نییه. راسی ئەگەر من یاس سه رهات خوهم ئەرات بکه م، نیه کری وهو جووره یگه خوهت وه پیت خوهشه بنۆسیده ی؟

نەخووش: ئەرا چه نیه کری، بیگومان کری، یاس بکه بزانی.

جوانهگه سه رگه رم سه رهاتهگه ی خوهی بی:

مامه گیان وهخت سه ربازیمان نزیک بیه، ئەگەر قسه مت بوود سال بانان بوومه سه رباز.

پاره كه رهفقهيلم چينه سهربازى، برېنگ لهلييان ك پۇلدار بين، خوهشى خوهيان له ژيان بردن. بهس نهوانه يگه بى پۇل بين، تويش گيچهل گهنى هاتن. لهو وهختهوه منيش چشتى هاليم بى، نهرا جيوهجى كردن نهرك نيشتمانى بايده پۇلدار بوڊ، پۇل سيكار و ميكار ... كه هور له مهسله كه كردهمو، وهتم وهر چه نهوه يگه دهسه كار بووم، كار بكه م و قهبرى پۇل پشت دهس بخه م.

نهوهسه رهسيمهسه ئستانمبول، قاقهزه گه ي دهسم كه ناو برېنگ وه كهس و كارهيل ئاوايه گه ي خوهمان له سهري نوساوييم، نيشان مهردم خوهنهوار دام و پرسپار جى و رى لهليان كردم. له شوونىيا دهس كردهم گهرديان و مينه كردن نهو چايخانه كه رهفقهيلم له ناوى له دهوړ يه كا گردهو بين. ده س ناخر له رى پوليسه و نهرام ئاشكراوه بى نهو شوونه من نهراى هاتمه ناوى "تهقسيم" بى.

له نهورا له وهختيگا ناو نيشان ناو قاقهزه گه ي دهستم نيشان ئياكه و نهواكه دام، ههر نهوقه ره زانستم، دهوړ و وهرم له مهردم پرې. ئايه مهگان نهوقه فره بين سهگ خاوه نه ناسيا. هزار نهوقه ي ئاوايه گه ي ئيمه مهردم لهو شوونه گردهو بين. ههر چى توستم ك بى كچه خوه لهو هه شامه ته قوتار بكه م، دهروچه دهره جيگ وه رۇما واز نهوه ي.

فره تهقالا كردم له گوشه يكهو خوه م قوتار بكه م، فايده نهياشت. له گشت لايكهو پال نانه پيمهو و خستنه مه وهر ههلمهت خوهيان. وه ههر كيشمه كيشى بى هاتم تا له شوونىنگ داكهراسيام. لهوره، يه كيگ له ناو مهردمه گهوه دنگ هه لاورد و دهس كرده قير قير.

ههرچى ك وهتيا، له وهر خاتر قههبالخى، كهس گوشى وه قسه ي نهوى، وهلى نهرا ههر قسه بگى مهردمه گه دهس ته كان دان و هاوار كرديان "ههر بژيت" نهو قسه يله چه بى و چوړن ته مام بى! من هيچ هاليم نهوى. ههر نهوقه ره زانستم داوانان (مسابقه) دهس كريا پى. وهلى وه شيوه يگ دهودهوان كرديان، لهوه چياد وه گهرد يه كا ملمانى بكه ن.

نهوان نهوه جوور كيش خوهيان هاورديان و هاوردiane قوللا ههر وهتياى خهريك شهړ و مرافه ن. ديار نهوى كى راونرياس، كى راونه ره. ههر وهى بوونه وه له پشته و بووقم دان، منيش جوور نهو مهردمه وه ناچارى دهس كرده دهوين. بهلام وه خاتر نهوه يگه زو مانى بيم و ماوهى دو روژ نان نه خواردويم، نه توانستم هاوپاى نهوان بدهوم.

ئيدى نيه زانم له پا كه قتم، يا له دۇباوه قوشمه يگ پال ناپيمهو، يا نيه زانم گيفانه گم برېن، ههرچيگ بى، وه دهما دامه زهوييا. راونه ر و راونرياك وه سه رما ره ي بين و له قه ولام كردن و حازه تيم نهن هه لسمه سه رپا. له ناو زام و نازار و نارهق و خوړن هيشتنه مه جى. خوه م جهمه و كردم و هه لسامه سه رپا. ئى جاره چه توشم هات. برى تره ك دهس وه كوته ك و ئاسن تاو دان و هاتن وه ره و لام. قه يافه يان ترسناك و چهويان پر له خوړن بى و كهف له دهميان رشپادن. تو نهويش نهوانه ي ك پيشتر كوته لكووم كردن و دهوين، نه يانه راويان نانه. سى چوار يگ له چهو قزم و دم كه فاويه گان تون يه قه م گرتن و سوار سه رم بين. يه كيان هاوار كرد: نهوه يه كى وه پيس و بينامووسه كان گرتيم. ههر كهس دووس دين و ئيمان و خودا و په يغه مبه ر ديزى، دايلؤسنى. ههر وه ماز نهوه نهو قسه كرد، ههرچى كوته ك وهدهس بى كوتانه مل سه رم.

دهس كرده لال كه لال ك "خودا هاوار دهسمه داوانتان مه كهن، من وه نياز كار كردن هاتمه نهرا شار ئستانمبول، وه پيره خهريوم... بهلام هاوار و لالانه وه له ناو زاوه زاوه هه شامه ته گه بر هيچ كووره نه كرد.

له وهر نهسه بانیه ته كهس گوش له قسه م نه گرت، وه جياى تير كوتهل كووم كردن. ههر جوور يگ بى يه كيگ با مروهت و خاوه و ژدان له ناويان پهيا بى و وهت: "دهس گير بيهن، با جارى بزانيم چه نيه تيگ ها ناو دلنى"

پرسپار له ليم كرد: "كوړه گه بو شه پيم بزانيم تو راسره وى يا چه پره وى؟" من وه بوونه ي نهوه يگه نه زانستم راسره و چه پره و چهس، نه زانستميش بو شم كاميانم، ك كه يفخوهش بوون و دهس له سه رم هه لگرن، دى وه خاتر نهوه يگه گيانم له چنگيان نجات بيه م، وهتم:

"ئيوه ويشين چه، له خودا وه زياى بوو گشتمان چه پره ويم". ههر وه ماز يه كه نهوه وهتم، كوته كيگ بهرزه و بى و پهنج كه رت كيشيا تهوق سه رما. ئيساس كردم دنيا ريمياسه سه رما. فكره و كردم نه گه ر جوور مردى خوم كر و كپ نه كه م يه جا كوشم كه ن.

"تو بى بينامووس! سپاس نهرا خودا يه كى تره ك توپانيم!". سهرو چهوم تف واران كردن و چين وهختاى حه شامه ته گه لهوره چين و نهو ناوه چوول بى، وه نه سپايى هه لسامه سه رپا، وهلى وه بوونه ي نهوه يگه فره سه ر و ملم كوتاوين، نه توانستم بچمه ريئهو. وه شهله شهله كه فتمه رى تا كه فتمه ناو يه ي قههبالخى تره ك. نهى جار نهوان چواردهورم گرتن و له ليم پرسين:

"راسره وى، يان چه پره وى؟"

يهى جار وهتم چه پره و كوته لكووم كردن، جارى تره ك زات ناكمه بو شم چه پره ووم. نهرا نهوه يگه دلپان رازى بكه م و له دهسيان قوتار بم: "وهتم" سپاس نهرا خوداى گهوره راسره ووم! "گشتيان وه يه ي كه شه رميانه كوولم. ئاى خودا گيان نيه زانم چه بو يشم نهرا نهوه يگه كوته كيان نه خوه م. ههر جوور يگ بى نه يانه لهوانه ي وه رين باوژدانتر بين نه كه فتمه سه رم، دهويم و خوه م قوتار كردم.

فره له سه‌ری نیه‌چم مامه، وه‌تم راس‌په‌وم کوته‌لکوم کردن، وه‌تم چه‌په‌وم تیر دانه‌لیم، من وه‌تەمامی دەس له گیان خوه‌م شوور‌دیم، ئەقل و هووش له سه‌رم په‌رۆ، چۆنه هه‌تا ئیسه مامه؟ خوه‌میش نیه‌زانم.

وه‌ نه‌قیزه‌ی که‌سیگ له برس‌م هات‌م. جار‌یگ تره‌ک نوور‌ستم چه‌که‌سه‌یل دار وه‌ دەس و ئزار‌یل سه‌فه‌ت له وینه‌ی به‌شه‌ر له ژویه‌ر سه‌رم وسانه‌سه پاوه. له دل خوه‌ما دەس کرد‌مه لا‌لانه‌وه و وه‌تم "ئه‌ی خوای گه‌وره‌ بکه له ری خات‌ر گه‌وره‌یی خوه‌ت کار‌یگ بکه ئه‌ی به‌نده‌ی خوه‌ته چشتی بۆشی کوته‌ک نه‌خوه‌ی!".

وه‌ ئەوانه‌ک له ژویه‌ر سه‌رم وساوین وه‌تم: کاکه گیان من هه‌یمان نه‌چیمه‌سه سه‌ریازی، ئیمه‌ ده‌بیشه‌کیم، جار‌ی چه‌پ و راس نیشانمان نه‌یانه، له کووره‌ بزانی‌م.

یه‌کی وه‌لیان پال نایمه‌وه‌ت: "ئه‌ی په‌س تو چه‌ید؟".

وه‌تم: ئەها، وه‌یجووره‌ پرس‌یار بکه، منیش پاش‌خوانت ده‌مه‌وه.

هه‌ر وه‌ مه‌ز یه‌که وه‌تم کار‌گه‌رم، کابرا وه‌ت:

والله‌ی کار‌گه‌ری ها؟ بۆش بزانی‌م رهنج‌ده‌ری ... یا چه‌په‌وه‌ی!

دی ئەوه‌ قه‌ره زانستم دامکیشانه‌ زه‌وی و دامپلۆسان.

گیان شیرینه‌گه‌ی مامه، گیان فره‌ شیرینه‌... له ناو ده‌رد و ژانا هه‌لسام و خوه‌م خزانمه‌ ناو دکانیگ له‌و نزیکه. ئەوانیش هات‌ن و له وه‌رده‌م دکانه‌که‌ گرده‌وه‌ بین.

خاون دکانه‌که‌ دەس کرده‌ لا‌لکیان وه‌ لیم، ئەری برا بچوه‌ ده‌بیشه‌ت، دکانه‌که‌م مه‌یه‌ پرمیان...

دی دیم ئەگه‌ر ده‌رنه‌چم دکانه‌که‌ رمننه‌ سه‌ر خاونه‌گه‌یا، ئەگه‌ر ده‌ر بچم، خووه‌که‌ولم که‌ن.

وه‌ هه‌ر زلمه‌ته‌تی بی له دوکانه‌گه‌ ده‌رچیم و هاور‌دمه‌ قولا. ئەوه‌قه‌ره مه‌ردم که‌فته‌ سه‌رم هه‌د و هه‌ساو نه‌یاشد، هه‌رچی هات‌ فره‌تره‌وه‌ بین، جوور کوای وه‌فر رۆ له فره‌یی کردن. بنکول مه‌ردم ئستامبوول که‌فتن له سه‌رم. ئۆشن راو‌نریاگ له راونه‌ر خه‌یرات‌ر هه‌نگاو هیز ده‌ی.

به‌لێ راو‌نریاگ له راونه‌ر توند‌تر ده‌ویاد، زانی ئەرا؟ له هه‌یه‌وه‌ت گیانی، فره‌ راسه! منیش وه‌ هه‌ناسه‌به‌رکی هه‌ر ده‌و کرد‌یام. ناخ‌ر برام تو بۆشه‌ پیم بزانی‌م ئیمه‌ ئەرا کوته‌ک خوارد‌ن هاتیمنه‌ ئەرا ئه‌ی شار ئستامبوول‌ه؟

سه‌رت وه‌ ژان نارم مامه. من دلنیا بیم له‌وه، ک ئەوانه‌یگ که‌فته‌سه‌ سه‌رم ناره‌سنه‌ قولما، که‌سیش وه‌رانوه‌رم نه‌هات‌ تا نوا وه‌لیم بگری! دی منیش وه‌ چه‌پ و راسا ده‌ویم تا چه‌وم که‌فته‌ یه‌ی تابلۆ نۆس‌ریاگ مه‌رکه‌ز پولیس. له دل خوه‌ما وه‌تم تو بۆشی خودا به‌زه‌یی هاتویه‌ پیم تۆشم کرده‌ تۆش پۆلیسه‌خانه‌وه. شوکر وه‌ به‌شت خودا، له پولیس‌خانه‌ی ده‌ولت‌ پاریز‌گاری له گیانمان کریه‌د. هه‌یمان هه‌ناسه‌ی راحت‌ هه‌لنه‌کیشاویم یه‌کی له پولیس‌ه‌گان یه‌ی شه‌پاله‌ داناو ده‌ما و وه‌ت:

کووره‌ تو لای گشت که‌سیگ وه‌تیده‌ من چه‌په‌وم!

ئه‌سه‌له‌ن ئەوه‌ تومه‌ته‌ قه‌بول نیه‌که‌م، له ژیر ژان کوته‌ک تتراف وه‌پیم کردن!

پۆلیس ک ئەوه‌ زانیاریه‌یله له وه‌ر ده‌سی بی، دایه‌مه‌ وه‌ر له‌قه‌ و شه‌قه‌زله‌وه‌ و شه‌پازه.

وه‌ ده‌م وه‌لیم دابین وه‌ت:

به‌لێ، قسه‌ بکه‌ بزانی‌م، تو چه‌په‌وه‌ی؟

حاشا من ئەوه‌ نیه‌م، من کییم تا بوومه‌ چه‌په‌وه‌.

ئه‌ی، بۆش بزانی‌م وه‌ ئەرا بۆده‌ چه‌په‌وه‌، ها؟

وه‌تم: خودا ته‌وه‌...

پولیس‌ه‌گه‌ وه‌ت: کووره‌ قسه‌ بکه‌ بزانی‌م، چه‌په‌وه‌ی؟

منیش دی له‌وه‌ زیات‌ر تاوشت نه‌هاورد‌م و دامه‌ ژیر پرمه‌ی گریان.

نه‌که‌ن براگانم، نه‌ چه‌په‌وم و نه‌ راس‌په‌وه‌، ئیوه‌ چه‌ین، منیش هه‌ر ئەوه‌م.

یه‌کی له سه‌ر گه‌وره‌ی پولیس‌ه‌گان وه‌ت:

ده‌س گیر بیه‌ن، من ئیسه‌ ئەرام رۆشنه‌وه‌ بوود ئەیه‌ چه‌په‌وه‌ یا نا. ئیسه‌ پرس‌یار‌یگ له‌ لێ که‌م ک چه‌په‌وه‌گان نیه‌توانن له وه‌رانوه‌ری دروو بکه‌ن.

له‌لیم پرس‌ی:

بۆشه‌ پیم بزانی‌م، نازم حکمه‌ت چه‌ جوور پیاگیگه‌؟ چۆن ناسیده‌ی؟

ناو ئەوه‌ کابرا قه‌ت نه‌ژنه‌فتویم. ئەگه‌ر بۆشم نیه‌ناسمه‌ی تئمال دیری یه‌کی بووه‌ سه‌رگه‌وره‌گانمان ئەوه‌ جار له‌لیم ئەسه‌بانی بوون و دوچاره‌ دامپلۆسن.

پهنا بردمه خودا و دهس کردمه لاکيانهوه: "خودا گيان بوومه قوروانت راسيه گه ی له لیم ناشکرا که و ناو نهو پياگه بۆشه پيم".
 وهتم ههتمهن یه کینگه وه نهو گهوره پياگه یله ک له ژوبهر سهرم وسانه.
 کهفتمه فکر کردنهوه و وهتم:

خودا له خاسی و پياوهتی کهمی ناکهید، ریز و گهوره بی ها له بان سهرمان، تا دنیا دنیا س ناوی ههر مینی، پياگ فره خاس و گهوره یگه.
 ههر نهوقه ره زانستم لیلای لیلیم هات و وهر چهوم تاریک بی. برۆسکه و ههوره تریشقه داوارینه سهرم. دی وه ههر شیوه یگ دانه لیم هوشه تیم
 نهمن. وهختای چهوه یلم واکردم مامه نوورم چه لهی نهخوه شخانم و تمام سوقان گيانم شکياسه یه کا. نهیه یه ی ههفته س گيانم یه ی پارچه
 نازاره.

تو بۆشی سوقانه یلم بخه نهو شوون خوه یان و بوومه و نایه مه گه ی جارن؟ خوه میش نیه زانم، نیه زانم قولم ها کووره، بالم ها کووره. دهس و قولم له
 جی خوه یان نه منگه.

نه ی دی یه وه سه رهات من بی مامه. ههر له یوا که نه قلی کردم له نامه گه بنۆسه ی. ههر له یوا بنۆس ههرچی زۆتره پۆل ری و سیپال نه رام بارن و له ی
 ئستامبووله قوتارم کهن. له ناخر نامه گه ییش بنۆس: "باقی وه سالم، دهس گهوره گان و چهو مناله یله گه ماچ کهم."

هه کایهت شیرزای شیر پهنج

نویسه: سیامک نجفی

وه کوو باریم وه کوو بژنهفیم، بژنهفیم وه مال پاتشا ک چهن رووژه له ناوی خوتهو و بوولهسن. چلچاو پر بییه، ک دۆیهت پاتشا شیت بییه. شهوهکی تا ئیواره وهل خوهیا قسه کهیدن، ویشی، ک مناجات و راز و نیاز کهیدن. یا چوووه ئەرا ناو باخ له بن داره سیفهگان وهل خوهیا خوتهو بوولهیه. جار وه ختیش وه سهر کهیفه و چما وهل کهسیگا قسه کهی یا چوووه ناو دیوینگ و دهرهگه بهسی. دی گشت زانن ک چما دوویهت پاتشا وه لی شیویاگه و شیت بییه.

رووژهیلی ک چیاوه ئەرا ناو باخ، پاتشا وه خزمهتکارهگانی دهستور دیدن ک هووشیان بییه پی. یه رووژ شهوه کیهگهی ک چوووه ئەرا ناو باخ، چوووه پای دار سیفی دریز کیشی. وه یه دهن ناسمانگ بووه ههوره تریقه و چهن به لچه دریعی و یه له که ههوه شوور وه بووه مل دار سیف. دۆیهت پاتشا یه قیژه کهی. وهختی مامورهگان چهن بان سهری، دۆیهت پاتشا بیهوش له پای دار کهفتگه. هه یه له خوهه ئەرا پاتشا و ژن پاتشا بهن. پاتشایش دهستور دهی هه کیم بچرن و بووهنه بان سهر دۆیهت. وهختی تیهن دۆنن دۆیهت، هه لاساسه یا. وهختی له دۆیهت پاتشا پرسن، چه بی، ئەرا قیژانی، ویشی من نازانم، خهوم هات، گردهم خهفتم. پاتشا دهستور دیدن ک دۆیهت بووهنه ئەرا مال و دی وه پی قهبهخه کهن ک بچوووه ناو باخ.

دۆیهت پاتشایش دی چوه ناو دیوینگ و داییم وهل خوهی قسه کهیدن. باده چهن ماوهیگ، چاوی تر پر بی. ویشن دۆیهت پاتشا زگی پره. کهسیش نازانی وه کی زگی پر بییه. خوهی ویشی له وهختیگوه دی وه پی نجازه نهیانه بچوه ناو باخ، من داییم بیزه کردیم جوور ژن زگ پر. هۆچکهس باوه نه کردیا ک نایم وهی خودخواریه زگی پر بوو مهگه وهل کهسیگا بیدن و وهلیا نزیک کوردو. بهس دالکی ک دایم و دهرم دۆیهتی له کلک چهوی بو، وه قسهگانی باوه داشت.

باده شوون نوو مانگ و نوو رووژ، دۆیهت پاتشا زان گردهی. سی شوو سئ رووژ خایان تا منالی پهیا بی. دۆیهت پاتشا فره زجر کیشاد تا منالهگه هاورده دنیا، چۆن منال له وهخت پهیا بیین دا فهره گههرا بی. دۆیهت پاتشا ناو کورپهگهی ناده شیرزای شیر پهنج. ههم وه خاتر ئەوه ک منال گهوارایگ بی و ههم پهنجهه یه جار قهوی و گههرا بی. پهنجهه یه هه له منالیوه چهنه پهنجهه یه منال ۱۰ ساله یگ بی.

پاتشا دهستور دائو ک دۆیهتهگهی و منالهگهی بووهنه کۆیه بکوشن. لباس و دولنگهیل وهریان بژهنه خونیا و ئەرای بارنه ی. له ئەو لاه، ژن پاتشا، زوتر وهل یه کی له قهراولهگان ک قهراو له بو بکوشیدهیان، کهین و بهین خوهی کهیدن، ک له کۆیه ولبان بکهیدن و نه کوشیدهیان. قهراول دۆیهت پاتشا و منالهگهی بهیده کۆیه. له ئەورا یه گله کهمووتهر کوشی و خونهگهی رشنیه مل دولنگهیل وریانا و دولنگهیل وه ریان ئەوهز کهیدن و دولنگ تازه دهیه بییان بکهنه وه. دولنگه خونیاولیهگان وهل خوهی تیریه ئەرا خزمهت پاتشا. ژن پاتشا، ئونجگ خواردمههنی و یه شمشیر دهسه نوقرهیی و یه ئەسپ ئەرا دۆیهتهگی کل کردو. دۆیهت منالی له کوولی و بهخت خووهی گریه وهه پا دهبه رکاو یاو و چوود و چوود و چوود. رو له بیاوان و پشت له ئاوبانی چهن شهو و چهن رووژ ری کهیدن. ئەوقه چوودن ک دی شوون ههتهری له ئاوبانی نهودن.

دۆیهت ئەرا خووهی یه مهری پهیا کهیدن. رووژانه چوودن شکاری چشتی گیر تیری و تیده ناو مهی. کورهگهی، شیرزای شیر پهنج، یه رووژی یه مانگه، و زو زو گههرا بوو.

*****

کور باده چهن سال بووه توله کورینگ و دی خوهی چوووه راو کردن. شیرزا وهختی پهلی هیز دیا و خستیاده ئەرا شکاریگ، له ژیر چنگی دهر چین نهیاشت و مهتلهقی بریادوه.

له ۷ فهرسهخی پهس کۆیهی له قهه کهمهروه خستیا خوار. له کهش کهشی ناسمانگ، مامراوی کۆیهی خستیا خوار. یه رووژ له رووژهیل دی بهلی، یه ناسکه زهپنهه کی کهفته وهری ئیهیش کهفته رهتی وه راو کردن. ئەوقه نارتهی ههلهت وه ههلهت و دوول وه دوول، ههر چی کیشی هاوردیا، نهخهه ناسک بازی کهش وهختی باز ههل گردیا، دو ههلهت کردیا یه ههلهت.

شیرزای شیر پهنج ئەوقه دۆر کهفت ک خوهیچی نهزانست چهنی له مهپهگهیان ک دی ئیسه بوه مالی دۆروه کهفتگه. هه ک داشتیا راوی کردیا وه یه بهرکهت یه قه لچهیگ وه لی ئەیان بی. ناسکه زهپنهیش له دهور و وهه قه لچه وه یه ناکاوه خهیبی بی.

خاس تماشا كرد دى بهلئى قالاچه دهر و قايى نهيرئ. ههر چئ گل خووارد دى هه دهر وه قهيه ره ي وه پهيا ناكه ي. ديواره گانيشئ، نهوقه بهرز بى وه هؤچ جوورئ بنياهيم نه توانستيا وه لئ بچووده بان.

خووه ي له جيبگ داگرد، بزاني چه بوو و راز ئى قهلاي دهر به سياگه چه سن. يا به شكم وه ناكايگوه شكاره گه بايه دهيشت ئيهيش بگرده ي و بزاني تلمس و هكمه ت ئى قهلاچه ي بئ دهر و پهيكهر و كر كپه چه سن.

باده چه نئ دى ئاسمانگ بيه هه وه ره گرمه. هه ورئ له ئاسمانگوه دا چوورپا خوار و بيه يه نه ره دئو گه ورايگ. دئو دهس نا ديوار، ديوار بيه دوروازه بيگ و دريا لا و چيه ناو قهلاچه.

دوروازه تا تواست بووه ديوار و بوه سريه ي، شئيزا له لئ چيه ناو و خووه ي خسته ناو هه سار.

دئو يه نه ره ته ي كيشا و وه ت: بوو ئايه ميزاي تئيد. وه ر كرده دؤباوه. دى به جايئ دو زهري له رؤه وه رؤ وساگه.

دئو وه ت: ئيمروؤ چهن گله ئايه ميزاي خواردمه، هه مرآي مه زه ي ها له بن دنگانم، گومان كردم دئرم ئشتبا كه م ك بوو ئايه ميزاي تئ.

تو نازاني من چه نئ چم ك به شكم يه گله ئايه ميزاي بكه فيه گيرم بخوهم، تو چؤ وه پاى خوه د هاتيه سه نه را لام. و داده گرمه ي خه نئ!

شئيزاي شئير پهنج وه ت: من له شوون شكارما هاتما.

دئو داده ي پريقه ي خه نئ و وه ت: تو خوا نه را من ره سانگه سه د.

دئو دهس کوتاده ناو قه ي شئيزا هه لئ بگرئ و بكه يده ي يه تيكه خام و بخوه يده ي. وه لئ دى نه خه ي چما له زه وئ هه ل نه كه نيا. ههر چئ زوور كرد دى نه خه ي وه پئ ناكري.

دووانئ يه كتر هاوردن و بردن، تا دو سات، شئيزايش دى نه خه ي دئو فره گه ورا بئ، شمشئير كيشاد داده يه ران دئو، له قولتخ برپه ي. دئو و نه ره نه ر دهر چئ و دو چالاو له ناو هه ساره گه بئ، خوه ي خسته ناو يه كئ له چالاوه گان ك ۴۰ زه ر قولى بئ.

شئيزاي شئير پهنج ههر چئ نوورست دى چالاو تا چه و كار كه ي قوله. ئه وئيش يه كوچكى تيرئ و نه يه بانئ و بانئ به سيند. چووه ناو قهلاچه گه رديد، تماشا كه يدن ديوونئ ۴۰ دئو دئريئ، ههر ديوئ يه جوور خواردمه نئ ها ناوئ.

چيه هه سار پشتين دى ۷ پهرئ له نه ورا هانه نه سير دئو. شئيزاي شئير پهنج گشتئ نازاد كرد، پهر يه يليلش ك دى تلمسيان شكيا وه تن: هه ي شئيزاي شئير پهنج ئى قهلا نه را تو، ئيمه چيمنه نه را سه رزه وئ يه ريان. شه رت بوو هه وه جه د وه هؤچ نه كه فئ و ههر چئ ئاواته خواز بيد، وه ناوئ په يا بوو.

شئيزايش وه ت: من دالگئ ته نيا دئرم چم تيرمه ي نه را ئئير. شئيزا چيه دؤباوه وه ره و لاي دالگئ. دالگئ چه وه رئ له دهر مهر وساؤ. شئيزا سه ره اتئ نه را دالگئ باس كرد. وه لئ نه وه ت ك دئوه گه زه خمئ كرياگئ كه فته گه سه ناو چالاو. وه ت ك دئوه گه كوشتمه. ترسى ك دالگئ زاوئر بچوودن و وه ليا نايدنه را ناو نه و قهلاچه ي گهرم و نه رمه.

شه وه كئ وه ل گول سوو هه رديگ هئيز گردن و چين وه ره و قهلاچه. دالگ دى، قهلاچه، له قهلاچه ي باوگيشئ ته ركتره. ئاخئ هه لكيشا و كه مئ سه رئ گيج چئ و له شوونئ يه سزرگه ي هاته ناوشانئ. كه مئ وسا و چيه ناو فكا.

شئيزا وه ت: چه بيه دالگه! هاتيا كه فته ئيدنه ناو فكر مال باوگئ و قهلاچه ي پاتشا!

دالگ وه ت: نازام روولئه! هاتيا!

ئمجا وه شوونئ چيه ناو قهلا.

دى چل دئو و ديوه خان هه سن و ئونجگ هه تياجات ئايه ميزاي له ديوه گان نه رايان دانرياسن و ئاماده س. تا چه ن رووژ نه را خويمان كه يف كرديان. وه شوون چه ن رووژئ شئيزا دلئ هه وائ راو و راو كردن كرد. نه وه بئ چيه راو كردن، و كه ش كوئيه گه ردين.

دالگ شئيزا، دى جوو جارن هه وسه له نه كرديان بچووه دهر دهيشت. يه كئ له ديوه گان دولنگ و له باس بئ، نه وئيش نه را خوه ي ههر دولنگ نه وه ز و به له ي كرديان.

يه ر رووژ ناو كول كه يدن و چووده دولنگ شووردن. نه و دؤباي ئاوه گه ك مه نؤوه و هه مرآي سو ر بئ، رشانه ي. ناو له بناريگا چئ و چئ تا چيه ناو چالاو. دالگ شئيزا شئير پهنج هس كرد ك چما دهنگه دهنگئ ژنه فئ، خاس گووش ته كان، دى له بن چالاويگ ك كوچك له بانئ بئ، دهنگئ تئيد.

خاستر كه گووش ته كان دى ك ويشئ خه ير نه وينئ دالگ شئيزا، ئاوه كول نه كه مل ما. چه تويايه لئيم.

دالگ شئيزايش چووه بان سه ر چالاو، ويشئ: تو كييدن؟

دئو جواو ده يدن ويشئ: من ههر نه و دئومه ك ئى قهلاچه ي سه ير ئاميزه له تلمسم بئ و ئيسه ئيوه خاونئ ئين. دالگ شئيزا دواره سزرگه هاته ناوشانئ و جوور كزرگه ي هاته ناو دلئ. دلئ كه فته ته په ته پ! نه زانت چه يه. فره زاوئر چئ. نه وه ل خوه ي كيشا دؤباوه. يه كه متر دلئ تا قه ت ناورد دواره هاته سه ر چا. تا وه خوه ي هات دى نه وقه وه لئ قسه كردگه ك چما خوه رئاوا بيه.

دئو ويشيه دالگ شئيزا نه گه ر شئيزا بزاني وه لما قسه كه يدن، نايلئيدن، وه بئ هؤچ نه وئيشئ.

دالگ شیرزا وهختی کورن له دهر دهیشت و شکارهوانی تیوه توای گشتی نه‌رای بۆشی، وهلی دواره به‌تالی بوو. خوهیش نازانی، وهلی دلای توای وهل دیوا بنیشی قسه بکهی. چما باده چهنی چهن سال یه هاو قسه گیر هاوردگه. هاو قسه‌یگ چما فره وهخته یه ک ناسن. هاو قسه‌یگ ک ههر وه فکری چوو ک له جنس نایه‌میزای نیه. بازای وهختیش وه لای خوهی فکر کهید ک ئیه دیوه بکه‌فمه ده‌سی یه تیکه‌ی چه‌یم که‌ی و خوهیده‌م. دوواره وه‌لای خوهی ویشی کوره خوو ئەو دیوه ناتوانی بایده بان. یه‌گله تل گه‌ورای ها بان چالاوه‌گه، ترس نه‌یری. منیش ئەرا خوهم ههر رووژ چم وه‌لی دهمه ته‌قه‌یگ که‌م. ئەو بی ئی فکریله دی نایلی ک راس پاکئی ئەرا کوره‌گه‌ی بۆشی.

ئیه دی جوور داویگ ئەرا دالگ شیرزا بوو. تا شیرزا له مال پشت پا کهید، چوو سه‌ر چالاو و نیشی وهل دیو قسه کهیدن. مانگیل تی و چوو، دالگ ئەرا کور هۆچ ناویشی، وهلی شیرزا دۆنی دالگی چما وه گور تر بیه و له دلته‌نگیه‌لی که‌موه بیه. و دی فره وه سه‌ر که‌یفه. دی دالگ شیرزا وه قسه کردن وهل نه‌ره دیو نایهت کردو. چما یه چهن ساله ناسیده‌ی. جار وهخت له لای خوهی فکر کهیدن ک په‌یا بین ئی دیوه له ناو ئی چالاوه یه نفاقه‌ی بی ئەرای ئیه‌ی.

یه رووژ نه‌ره دیو ویشی: هه‌ی دالگ شیرزای شیر په‌نج دلته‌ توایدن من باریه دهیشت؟

دالگ شیرزا وه قسه‌گه‌ی خوه‌شی هات و وهت: ئە‌ی شیرزا بایدوه چه؟ چه‌بکه‌یمن؟

دیو وهت: تا ته‌قه‌ی پای چاروای هات من خوهم که‌مه یه چشت که نه‌ئۆنیده‌م.

دالگ شیرزا وهت: ئە‌ی چۆ دهرد بایم؟

دیو وهت: ته‌وسایی تل بان چالاوه لا دهید، تا رووشنایی و نوویر بکه‌فیه ناو چالاو، ئمجا من خوهم که‌مه ماریگ له چا تیه‌مه بان.

دالگ شیرزا چی، تیلایگ په‌یا کرد و خسته ژیر کوچک، وه ههر نق و جری بی که‌می لای داد، پرشه‌ی خووه‌ر تاوای ناو چالاو و دیو بیه یه مار سه‌یه‌یگ و له قه‌ی دیوار چایا خزه کرد هاته بان. مار دوواره بیه دیو.

ئهو دووانه دی ئەوقه وهل به‌کا قسه کردون ک چما یه کتر ساله‌یل ساله ناسن. ئەوقه‌ر مانگیل وهل یه‌ک قسه کردون جوور دو دلدار تا ئیواره یه‌کتر وه باوش کیشان. دیو یه پا نه‌یاشت، وه‌لی دی ئەوه ئەناگاره سالی بۆ ک دی وه‌لی نایهت کردو.

دیو و دالگ شیرزا دی وهل یه‌ک هه‌ساوی ئوخت گردون.

دالگ شیرزا یه رووژ نگران بی و وهته نه‌ره دیو: من چه‌بکه‌م ئە‌گه‌ر زگم بایده بان و بزانی ئاوسم؟ ناویشی دی ئی جار چه بی ک زگم پر بیه؟

نه‌ره دیو وهت: نگران ئەوه نه‌و. دلنگ وه‌ل وشا بکه وه نازانی.

سه‌ردانه ژان نارم، دالگ شیرزا ئی کاره ساته له کورن قاییم کرد و کوریش ههر ته‌فه‌رنجی نه‌که‌فت.

تا ک له شوون نزیک سالیگ منالیشی په‌یا بی. بردن له یه‌کی له دیوه‌گان شاردنوه‌ی و وه دزیوه هوشیاننوه بی.

دی داشتیان ترسیان ک یه رووژ شیرزا ده‌نگ منال بژنه‌فی، چه‌بکه‌ن!. ئە‌رای راویژی کردن ک چه بکه‌ن. ههر ئەوه ک منال له چله دهر چی، منال بردن نانه سه‌ره ری شیرزا.

یه ئیواران وهختی شیرزای شیر په‌نج وه‌ره مال هاتیادوه دۆنی ک ئەسه‌یه‌گه‌ی سلیم کهیدن. ههر چی رکاو ده‌یه لی، دۆنی نا چوو. تیه‌یده خوار، دۆنی به‌لی یه کولپینچکیگ ها وه‌ر ربه‌گه‌ی.

که‌می خوار بانئ کهید، دۆنی فره جوور خوهیه و له نایه‌میزای چوو. جک و جانوه‌ر نییه. ویشی هه‌تمه‌ن وه‌چکه دیوه. وه‌ل خوهی تیره‌دی ئە‌را مال. وهختی ره‌سیه مال وه خوه‌شله خوه‌شی، ویشیه دالگی ک به‌و بزانی چه ئە‌راد هاوردمه.

شیرزا ویشی: ها دا! بزانی چه نائۆبه وه‌ر ریبیم! یه‌گله وه‌چکه. نازانم، راسی من ته‌فه‌رنجی گرم ههر جوور خوه‌مانه، ته‌نانه‌ت چما شیوه‌ی خوهم ده‌ید.

دالگ ویشی: رووله ترسم وه‌چکه‌ی دینویگ چشتی بوو، ئمجا وه شوونیا باید. کاکشکا ههر له ئە‌ورا به‌هیشتیاده‌ی.

شیرزایش ویشی: نه دالگه من ئیسه ئەوه چهن ساله له‌ی دۆر و نزیکه تیه‌م و چم، شوون هه‌ته‌ری وه به‌نی به‌شیری، دینوی یا درنجی نیه، قه‌یر له شکاریگ یا بری گیانه‌وه‌ر.

دالگ ویشی: ئاخ کورم بزانی، ئەو کورپه دالگ توای شیری بیه‌ی.

توایدیش تا من ئمته‌هانئ بکه‌م مه‌مکه‌م بنه‌مه ده‌می. شایه‌ت له خه‌یوه شیر بزایه مه‌مکه‌م ئە‌رای.

شیرزایش ویشی: به‌لی دالگه! بزانی! بزانی! به‌شکم شیر بزایه ناو مه‌مکت. ئەو که‌سه ک ئیه له وه‌ر ری من نایه، شیریش وه ناو مه‌مک تو تیری.

دالگیش مه‌مکه‌م نه‌یه ده‌می شیر قونه‌ره که‌یده ناو ده‌م منال. شیرزایش وه خوه‌شله خوه‌شی ئەو شه‌وه ههر نازانی چۆ رووژ که‌یدن.

دی شیرزا تا چهنی چهن رووژ ههر وه ده‌یشت نا چوودن و وه‌ل وه‌چکه بازای که‌ی و گه‌مه که‌یدن.

دالگیش وه شوون چهن رووژ، شیرزا رازی که‌یدن و کلی که‌یده راو کردن.

ئيه دى مانگه ييل و سآله ييل چوو، بۆچكه له نه ك وه توخماته ي ئايه ميزا ي نيه، يه رووژى چهن رووژه و زؤ گهورا بوودن. دى شيرزا وهختى وه دهر ده يشت تيدوه، ههر رووژ يه جوور ميوه كوّه ي ئه راي تيردن. يه رووژ هه مروو تيرى، يه رووژ به لالوك، يه رووژ هه پلووك تيرى، يه رووژ پۆشك.

تيدوه مالىش وهل منالا فره بازى و گهمه كيدن. جار وهخت خوه ي كه يه چاروا و وه چكه، چاروا بازى وه بانى كه يدن. وه چكه چوو ه بانى و خار خاران كه يدن. هه ركان مه ره كان كه ن، و هه كل مه كل.

نهره ديو ئه وهل وه ي كراماته ك شيرزا، براگه ي فره دووس داشت، خيالئى راهه ت بى. وه لى دى نه خه ي وه چكه ييش فره دلئى وه دلئى گيره. ئه وه بى نگران يان بى.

يه رووژ نهره ديو وه ته ژنه گه ي: هه ي ژن! من دى تاقه تم وه سه ر چيبه، ههر خوه م بشارمه وه. ئه وه سه شيرزا جار وهخت چهن رووژ له مالا مينى، من ديرم بمه كووته ره. من دى جوور ئه وسا نيبم. دووس ديرم ههر دايبم و دهره م وه لد بيم. دوس ديرم ول بيم و وه ره لا.

دالگ شيرزا ي شير پهنج و ژن نهره ديو وهت: ئه ي ويشئى چه بكه يمن؟

ديو وهت: من بمه دماره كوئل و چمه ناو كه لاشه گه ي. شه وه كى توآ ي بچوو ده راو دهمه پيوه خه شئى برم، تا يه ماوئل فره يگ ناتوانئى هؤچ بكه ي و كه فيدن. ئيمه ييش دى وه خيالئى راهه ت له ديوه پشتينه گان هايمنه لاي به ك.

دالگ وهت: ئمجا نامرئى؟

ديو وههت: نه!

ژهنه گه ي وهت: ئه ي خوو خراو فكري نيبه.

*****

شه وه كى شيرزا سه ركه يف و سه ره آل كه مئى وهل وه چكه بازى و گهمه كه يدن و ئاماده ي دهرده يشت بوودن ك بچوودن. تا توآ ي پا كه يه كه لاشه، بۆچكه له بده وه دوى ويشئى ده س گير ده كا كه!

كه لاش ته كئى! يه ده ف دؤنئى يه كه لاش دم، له ناوئى كه ف و دهرچى. شيرزا توآ ي كه لاش دم بكوئنئى، وه چكه نايلئى و ويشئى، كوره گونا ديرئى، وه لئى كه.

شيرزا وه لاي خوه ي ويشئى، ئه جه وه شانسئى ها وردم، ئه ره ئه و دماره كوله بيآياده پيموه هاتيا ههر بكوشتيآده م. شيرزا ويشيه دالگى ك هه وشدانه خوه دانوه بوو، چما مار موورى رئى كه فته گه سه ناو قه لآچه. هاتيا من وهل خوه م هاوردؤمه ي. شيرزا كه مئى چيه ناو فكر، ياراو ئه وه چه بى!

شيرزا ماوئلئى له ناو مال و ده ور و وه ر خريئى خواردو و چيه شكاره وانئى خوه ي.

نهره ديو و دالگ شيرزا تاجوو كردن ك ئه وه وه چكه ئه راي ئى كاره كرد و وه كوو زانست؟ پوورى قسه گانين گووش دانؤ؟

نهره ديو وهت: بيل ئيواره هاتوه، من كه مئى ژار مار تيرم بكه ناو خواردنه گه ي، جا خوارده ي ئه گهر نه كوشيده ي، تا چهن رووژ مه سموومئى كه ي و خه يده ي لاي مال.

ژنه گه ييشئى وهت: خوو ههر ئه و كاره كه يمن.

ئيواره ك شيرزا تيوه، دالگئى ويشيه يئى ك رووله ههر چئى مينه ي جگ جانه وه ر گهرديم چشتئى په يا نه كردم. گ لايجئى ته مؤس كردم.

ئه راي شام كيشئى و ويشئى به و شام بخوه.

شيرزا يه تيكه گريئى ك بخوه يدن، وه چكه په لامار ده يدن له ده سئى سينئيده ي، ويشئى بيل با بخه يمنه ي وه ر توله گه. تول تا نان خوه ي خه شئى برپه ي، ده مئى كه ف كه يدن و نيشيه قول فرآن.

شيرزا وه يه به ره كه ت له جى هه لپه رى و گشت خواردنه گه ي به ي رشنيه ده يشت و خول ده يه مليا. تيبه ناو ويشيه دالگئى، نه وه تم خه ته ره. ئه وه له هه ركوو نه وه ئه وه كه لاشد مه گه بيه ك كه فته گه سه ناو خواردنه گه، تو هه وه ست نهويه. دالگئيش ويشئى، وه به ختم فكر كه م تو راس ويشئى. دى ئه وه شه و دواره خواردن دورس كه ن و خوه ن. وه لى شيرزا نگران بوود و كه فيه ناو فكارا. دى ئه وه رووژه وه راو نا چوودن.

له شوون چهن رووژئى تر دالگ ههر چؤنئى بوو شيرزا كل كه يه ده يشت و ويشئى ك دى كه م نگران خوه بكه، ئه وه سه دؤنئى هؤچ نيبه. شيرزا ييش له مال نيشتن زؤ شه كه ت بيدان. ويشئى خوو خاس، خيالئى راهه ت بوو ئه راي ئيوه مه مه رئى نه ته تئى من ئيمروو چمه راو كردن. ئه وه بوو ك شيرزا چوو ه په ي راو كردن خوه ي.

دالگ شيرزا و نهره ديو دوواره نيشن كه ين به ين خوه يان كه ن ك چه بكه ن له ده س شيرزا خه لاسئى په يا بكه ن ك ئه راي خوه يان وه خيالئى راهه ت زنگانئى خوه يان بكه ن.

دی زانستن ئەگەر وه چکه وه قسهیان گووش بته کنی یه جوورەیلی شیرزای شیر پهنج ناگا دار کهیدن. ئیوار که شیرزا هاتوه دۆنی ک دالگی، هه لپلمزیاگه و په شیو هاله. ویشی ها دا چهته، وه چه نگرانیدن؟ دالگیش هۆچ ناویشی و کز هه لاتنگه. ناخری دی ئیقه شیرزا پا دهیه گهز و وهلی پرسنی، دالگی تیبه جووواو. دالگ وهت: روولە، ئەگەر قسه ناکهم، وه خاتر ئەوهسه زانم بۆشمه ی ترسم بچیت ئەو کاره بکهیدن، ئمجا گیانت بکه فیه خهتهر. شیرزایش وهت: چهس دالگه هۆچ چشتی له ی دنیا نییه ک وه دهسم هه ل نه که فی. تو فهقهت بۆش چه توای. دالگ وهت: روولە ها فکرم، ئەوسا وه تیان، ههر کهس سیف باخ پهریان بخوهی هۆچ وهخت نهخوهش ناودن. دیزم فکر کهم، ئەگەر ئیمه بکه فیمنه نهخوهش، نه هه کیمه ههس، نه هۆچی، چه بکه یمن؟ ئەگەر وه چکه یه رووژی دماره کولی چشتی بیهیده بیوه، یا په تایگ چشتی بگری، چه بکه یمن. ههر ئیبه وهت، ک وه چکه نهخوهش بکه فی دین و دنیا ی شیرزا هه رده بی. شیرزا وهت: دالگه وه ژیر کوچکیش بیبه سیف باخ پهریان په یا کهم و تیرمه ی ئەرا مال، ک یه رووژی هۆچکامان نهخوهش نه که فیمن. دالگ وه ناو دلوه خوهش هال ک تا یه مودهت چووده ی سه ری خه له تیه ی. چون زانست باخ پهریان هه نییه، وه ئەگه ریش بوود هۆچکهس نازانی ها کوورا. تازه ئەگه ریش ههر کهس وه شوونی چیه، دی وه دۆیاوه ناتنگه. شهوه کی شیرزا باربه نی بهس و که فیه ری وه رهو باخ پهریان. شیرزا ههر وهی جووری ک دیری چوو وه یه سه رمله یگه دیری ره کهیدن، دۆنی یه کوله ریچه رمگ نۆرانه یگ له پای گه وه لی نیشتهگه. شیرزا وهلی هال و هه وال کهیدن.

شیرزا وه لی پرسنی: ئەی مەموو ریچه رمگ، وه مالبار مەنیسه جی؟ ریید گوم کردیه؟ من توانم مەیهت و مە کوومه کد بکه م؟ ریچه رمگ وهت: هه ی شیر پهنج کور ئووخره؟ ئەوه تو ئەرا کوورا چیدن؟ من وه شوونی ویشم چۆ من که فتمه سه ئی سه ر مه کانه. شیرزا ویشیه پی ک توای بچوووه ئەرا باخ پهریان ئەرا دالگی سیف باریدن. ریچه رمگ وهت: هه ی شیر پهنج زانی دیری وه رهو چو تلمسی چیدن؟ شیرزا وهت: من هه مرای نازانم ها کوورا و چهسن، وهلی دی زانم باییس فره دۆر بوو، چم بزام چه بوودن. ریچه رمگ وهت: ئەی شیرزای شیر پهنج، له یاوه گه د بوه خوار و خاس گووش بته کن بزانی چه ویشم. شیرزایش وه هورمهت گه رابین ریچه رمگ هه رازی وه یاوه گی هاته خوار. وهته پی ک من هاهمه خزمهت. ریچه رمگ وهت: ههر وهیچور چیدن باده ۲۱ شهو و ۲۱ رووژ رهسیدنه یه کانی و ئاوی. له ئەورا چارواگه د بوه سووه و بوه خوار. کانیگه فره لیخن و چه په له، بهس تو وه رو خوه د نار، دهست وه لی بشوور و بۆش ئەجهو کانی و ئاو زولایگه! ئەی کاشکا ئی کانیه وه لای قه لچه ی من بیاتیا تا ههر رووژ وه لی دهس ده ممشور دیام و تیر له لی بخوار دیام! هه یف ک ئیسه تینگم نیه ک یه چین ئاو له لی بخوار دیام. ئمجا ههر ئەو جووره و پا بچوووه نوواوه. جا رهسیده په ی کول و په ی کولسان. وه گ لایگا درک و په ی کول چوووه پادا. بۆش، ئەجهو گول و گولسان! خوه زگه و نه مردیای ئی جوور گول و گولسان له دهر قه لجه م بیاد و ههر رووژ باتیامه ناوی له زهت بووردیام. ئمجا وه ریبت دریزیه بیبه و بچوو تا رهسیده یه دهر ک وازه وه ئی دهره بۆش، هایه هه یف نهود تهمام ئمرد وازیدن و تماش کهیدن، بیل با بوه سمه د و کهمی ته زد دهر چوو. ئمجا ههر له رو و رو یه دهری تر هه سن ک به سیاگه. بۆشه ئی دهر، ئەک مال خراومه، ئی جوور تهمام ئمرد کر کپ و به سریاگ مەنیه. بیل با وازد بکه م، تماشای ئی دهر دهیشته بکه بزانی چۆ خوه شه، تماشای خووه رئاو بکه بزانی چۆ زه رده ی ته رکێ دیری.

ههر وهیچور ک دیری چیده نوواوه رهسیده یه قالی ک سالیان ساله ها له خوه رتاو و یا قالی تر ک سالیان ساله ها نسا. بویشه قالی خوه رتاو، ئیه هه یف نهود ک تهمام ئمرد خوه ر داد پلووسانگه، تو دی وهخته ده بچیده ئەو سایپرکیه وچانی بیه ی و تهزی دهر کهیدن. بیل با بوه مده نسا. وه قالی نسا ریش بۆش ئەوه هه یف نییه ک تهمام ئمرد وه ئی سایپرکیه نیشتییه، هاتیا زانی ژوهیش گردوید. تو دی هه قده بچیده ئەو خوه رتاویه ئی لیسک خوه ره تماش بکه ییدن و که یف بکه ییدن. بیل با بوه مده خوه رتاو، ئجا شه وه کیان خاس بنور بزانی خوه ره هه لئید چه نی ته رکه! ههر ئیچور چیده نوواوه رهسیده یه سه گی ک سالیان ساله که یی ها وه ری و یه ئەسپنگه ک زوقان ها وه ری. که یگه بیه چارواگه و زوقانه گه بیه سه گه گه. وه بیان بۆش، ئەی من داخ گرانه ئیوه ئوچور خورد خورا کدان دورس نهویه. ئمجا جی وه جیان بکه. که یه گه بکه وه ره ئەسپه گه و زوقانگه بیبه سه گه گه.

ههر وهیچور دیری چیدن رهسیده یه مەیه ته ی خالی ک له سانهیل و کوچکه یلی دا بوشیاسن له لیان ره د بکه. هه وشد بوو له ئی مەیه ته نه بایسی وه دۆیاوه بنوری، چو وهختی چید و چو وهختی تیهیده دۆیاوه. ئەگه ر بنوریه دۆیاوه هه رازای بیده کوچک. ئمجا هه ر ئیچور دیری چیدن رهسیده باخ پهریان. په ری خوه ی له دهس دۆیو تلمسه. دۆیوش دا بیم خه فتنگه. تو وه ئاسپایی وه مل دیوه گه باز بنه و بچوه ئەو دیوی له پای داره گه، سی گله سیف. یه کی ئەرا دالگت، یه کی ئەرا وه چکه و یه کی ئەرا خوه د بکه ن، دوواره ههر ئەو جوور وه ئەمنی له مل دیوه گه باز بنه و به وروه. ئەگه ر دهس

بجمنئى له ديو رهد بيدن. چوئن تا بوو تو وه مهشامئ برهسى و له خهو بايدن كه مئ خاينئ. تو رهسيده مهيوهتهى كوچكين ديو له خهو تيدن. ديو بووه ههوره تريقهو خوره ملدا ك تو بهشكم لا كهيه دويواوه. نهگه لا نه كهيه دويواوه نهو ناتوانئ دس بيهيده ليد. نهگه له نهو مهيوهته دس بيهيده ليد، تلمسى شكئ و پهرى سايو باخ نازاد بوودن. هه ر وه ئى خاتره وه مل تو هه ر قرم قال كهيدن. ئمجا دهيده دس نهو نكابانه گانئ ك بگرئنه. شيرزا ك ماتيوه بردو و وه قسهى ريجهرمگ گوش ديا، نهوهل كه مئ توله كى هات، هات پهره كوول نهسپه گهئ. تماشا كرد چه هوج نييه! نه كوله ريجهرمگ بى و نه كهسيك. تهنيا فكر كرد ك چما فرهى بال ۶ كه مووتەر دى ك شقه دانه بال. وهلى هه شقهى بال يه كى وه دويواى يه ك ژنهفت و كه مئ گه لا له قهى دار بهرؤيه گان كهفت.

دووارة چيه خوار و تماشا كرد، پشت گه وهل و دار بهرؤيه گان و دار هه رجنه گان گهردى، دى نه خهى خهوه رئى له كهس نييه. فكر كرد نهو قه له ناو فكارا بييه، خاو خيال هه لئى گردگه و يه برسم بييه. پهره كوول نهسپ و ركاه دهيه لئى وه رهو باخ پهريان.

*****

چهنى چهن شهوانه رووژ رى كهيدن، چوول برى و بياون په رسى كهيد تا ك يه كانى و ناوى له لئى ناويان بى. وهختئى خاس تهفرهنجى گرد، دى به لئى هه ر نهو جوور ك كوله ريجهرمگ خيالئ وهتو، كانى ليخاناييگ بى. له ياهه گهئى هاته خوار يا وه گهئى به سادوه.

دهسده مئى له كانى ليخنو شوورد و وهت: نه چهو كانى ناو زه لا ئيگ. خوه رگه و نه مرديام ئى كانى و ناوه له دهر قه لا چه م بياتيا ئونجگ رووژه باتيام له لئى دس دهم بشورديام و چين چين له لئى ناو بخوارديام. هه يف ك ئيسه خاس تينگم نييه. جا چوووه ناواه. رهسيه په يكوول و په يكوولسانئ.

شيرزا وهت: نه چهو گوول و گوولسانئ! خوه رگه و نه مرديام و ئى جوور گوولسانئ له وه ر قه لا چه م بياتيا تا ئونجگ رووژه باتيامه ناوى و قه يه مزه نى بكرديام. وهلى وه گ لا يگا درك و په يكو چياده پايا و تهمام پاي خوئاولئ كردو.

شيرزا هه ر نهو جوور چوووه نوواوه رهسيه قايى واز يگ. ويشيده بئى، نهئى خووا چو خوه شئى تئى ك تو ئى هه مكه ساله دايمم واز بيده، تو تهويسا يه ته زئى دهر كهيدن، ئمجا قايى واز به سنيدين.

هه ر له رو وه روى قايئى واز يه قايئى دؤنى ك به سرياسن. ويشيه بئى، ههئى قايئى به سرياگ، هه يف نهودن ك دايمم به سريايده، چهوى واز كه بزنان دهر دهيشت چو خوه شه! جا دهر قايئى به سرياگ واز كهيدن. ئمجا ويشئى تو خاس سهير بكه بكن بزنان زه ردهئى خووه رئاو چهئى تهرك و رهنگينه.

قهير كه مئ نهولا تر رهسيده، قالى ك ها خوه رئاو. ويشيه بئى، ههئى قالى پر نهخش و نگار خوه رئاو! ئى تهمام رووژگارانه خوه رئاو داگه سه ليد و له ملد تاوياگه، تو تهويسا كه ميگ وه سايركيگ تهزد دهر كهيدن و نوچئى بييهيدن. جا بهيدهئى نهرا نسا. هه ر له نهورا قالى نسا دؤنى و وه نهو يش هه ر وه يجوور ويشيدن، ههئى قالى پر نهخش و نگار نسا! من نهراد بمرم! نهوه چو ساليان ساله لهئى نسا ره كهفتيه! هاتيا هه ر ژان ژوه يش گردود! بيل با بومه ده نهرا نهو خوه رئاو يه بزنان چو وه ر نهو پرشهئى خوه ر و نهو ليسك خوه ره شهوكيانه چو لزه تئى دئيرئى. بزنان وهختئى خوه ره هه لئى چهئى تهرك و رهنگينه.

جا قالى بهيد نهيدنه خوه رئاو.

هه ر نهو جوور له برسميا دو، چيه نوواتر دى ك به لئى يه گه مائئى يه توره كهئى ها وه رئى. ئيهيش رهسيه بئى ويشيه بئى، داخ گرانه نهراد، نهئى گه مال له گوورگ وه جور بزه تر و خهتر تر! تو چو باييسى كهئى له وهرد بوو بيل با ئى تووره ده بووم يه چشت خوه ش نهراد بارم. تووره وهل خوهئى بهيدن وه رهو نهسپيگ ك يه پاچه زوقان ها وه رئى. تووره كهيه مل نهسپ و ويشيده بئى، ئى نهسپ كه هاره هه يف نهودن ك زوقان له وه رئى بوو، تو تهويسا له ئى توورهئى كهئى خوه شه بخوهيدن.

وه رئى دريژئى دهيدن و چوو، دى به لئى يه دهيشت كركا يكرئى پر له كوچك كهفته وه رئى.

دى سانهيل گه ورايگ وه شكلى ئايه م وشكوه بييه. باز يگيش هه ر چما ئايه م ها بان چاروا و بييه سه كوچك. له نهو مهيوهته دؤره كهفيدن و چوودن و چوودن تا رهسيه باخ پر نهتر نهيري له سيف. چوودن وه رهو ناو راس باخه گه، دؤنى به لئى نه ره ديوى رگ كردگه سه ههوا و پرخ و پاخي نهو ناوه ناسه يهك. ئيهيچ وه ناسپايئى وه ملئى باز گريئ چوووه نهو ديمئى و دس بهئى سيف بكنئى، دؤنى داره گه خوهئى نهراى سه ر خه مان و يه لهق ك سئى گله سيف وه قهى بئى ناده وه ر دهسى. ئيهيش هه ر نهمنى نهونده ليا ن و كه نيديهان و نهيدهئى ناو خورجينه گهئى و دوواره وه ناسپايئى باز نهيدنه ئى ديو ديو. لهئى وهختا ديو يه كه م لوئئى خورئى. ئيهيش دى پا وه گز نايدن و ههئى هه لا وه ره دويواوه. وه يه كهش ديو هه لئى، دؤنى ههئى داي بيئداى يه كى دئيرئى دهر چوودن و له باخ كهفته دهيشت. تا تواي هه لئيدن و بنهيه رتهئى، ئيهيش وارد مهيوهتهئى چوولئى پر له سان بييه. ديو بووده ههوره گرمه و ههوره تريقه و كه يدهئى قرم و قال و خورين وه مل شيرزاي شيرپهنج. شيرزايش گوش ناته كئى. هه ر چئى ويشئى ها! نهوسه گردمهت! نهوه سه كه مه ده يه تيكهئى چه پ و راس نه خهى شيرزا گووشئى بدئىكار نييه و له چوولئى دهر چوودن.

دیو خورپە مل ئەسپا ویشی هەر ئەسپە دیزە، دز هاتە ملدا بگرە! نەیل دەر چوو. ئەسپ ویشی من چۆ ئەوێ گرم، ئەوێ دز نییە. ئەو وە من ویشی ئە سب کەهار، تو ویشی ئەسپە دیزە! ئەو ئەرا من یە توورە کەیدان هاوردگە، تو یە ئمرە زوقانی خستیه سه وەرم، هەر له ورسایئیا کوشتییدەم! من کارە پێ نەیریم.

شیرزا لەی وەختا رەسیه وەر دەم سەگ. دیو وەتە گەمال، هە ی گەمال! دی وە دەرد چە خوێ دز ها وەردەمت پەلاماری دە! گەمال ویشی، ئە ی من چۆ گرمە ی، زانی چەن سألە ئاواتە خواز یە تیکە زوقانم! ئەو یە پاچە زوقان ئەرام هاوردگە، ئەو قە خوێشە و دیرم وەلی کەیف کەم، هە وە دلەم ناتێ دەس لە زوقان خواردن هەل گرم. بیله ی با بچوو!

دیو دی فایده نەیری، چرپە قالیچە ی نسا، هە ی قالیچە ی نسا دز دیری تیدە ملدا، بگرە! قالی تیدە جوواو و ویشیدە پێ:

من قالیچە نییم. ئەو وە من ویشی قالی پەر نەخش و نگار! ئەو ویشی من ئەراد بمرم!

زانی من چەن سألە له وەر ئەو خوهره داشتیام دارزیام ئەوقە خوهر داده لیم. ئەو من هاورده نسا و دیرم له ئی سایبرکیه کەیف کەم، بیله ی با ئەرا خوهره ی بچوو.

دیو دی فرە ئەسبانی و توورە بو، خورپە مل قالی خوهرەتاو، وەت:

هە ی قالیچە ی دارزیام خوهرەتاو، دز هاتە ملد بگرە! قالی دادە ی پریکە ی خەنین و هاتە جووا و وەت:

من قالی نسا، تازە هاتمە سه خوهرەتاو، دیرم کەیف کەم! هەیف نەود له وەر ئی لیسک خوهره هەلسیدە پا! ئەو دز نییە! ئەو له نسا من هاو ورده خوهره تاو، داشتیام زان ژوو گردیام! بیله ی با بچوو!

دیو دی وە کارەساتی ئەسەبانی بو و ناراهەت نەزانستیا چە بکە ی. هەر له دۆروە ک هەمرا ی شیرزا وە ناو پەیکولسان نەرسو، خورپە مل دەیشت پەیکولسان و وەت: هە ی دەیشت پەیکولسان دز دری تیدە ملدا، بگرە ی، خەشی بوور.

دەیشت پەیکول هاتە جوواو و وەت: ئەو وە من ویشی گول و گولسان! وەختی هاتە لام داشتیا کەیف کردیادن و خوهرگە ی ئەو بی ک من له دەر قەلچە ی بیام! من کارە پێ نەیرم، بیل با بچوو. شیرزا وەختی رەسیه ناو پەیکول و پەیکولسان، تەمام پەیکولەیل خوهریان دهنه لا کە پای شیرزا دی زەخمی نەودن و رەدی کەن بچوو سەرکانی.

دیو خورپە مل کانی: هە ی کانی لیخناو و چلک و خۆن! دز هاتە ملدا بگرە!

کانی هاتە جوواو:

ئە ی من چۆ ئەو گرم! ئەو وە من ویشی کانی زەلال و پاک! تو ویشی کانی چلک و خۆن. ئەو له سەر من دەس دەم شورد و خوهری ئەرا من کرد. بیله ی با بچو.

دیو دی هوویچ ئەرای نەکریا دادە ناو سەر خوهری و کردە ی کەپوول کوتان. دی زانست، پەریش دی وە تلسمی نازاد بوودن و باخ پەریان ئەرا خوهر یان بەنە دویاوه.

شیرزا دی ئەورا هەر ئەو جوور هیشته جی و پەریه کول یاوهگە ی و پا دارکاو و وەرە مال.

*****

شیرزای شیرپەنج بادە چەنی چەن شەوانە رووز رەسیه مال.

وەختی رەسیه در مال، دالگ و دیو وە تاجووا تاوستن شاخ دەر بارن. دیو دەفی خوهری کردە کوچکیگ له دەر ماله گە کەفت. وەچکەیش وە خوهرشلە خوهرشی هات پەریه باوشی.

شیرزایش وەت: دا بەو بزبان چە ئەرات هاوردمە! له خورجینه گە ی سی گله سیف دەر هاورد و دادە پێ و وەت: دی نگران و پەژارە ی هۆچ نەیاشتۆیت و له پەتا نەترس! ئەو سە گله سیف باخ پەریان!

شیرزا چەن رووزی وەل وەچکە بازی کرد و هیشته خاس شە کەتی ری وە گیانی دەر بچوو.

بادە چەن رووز وەت: دا توام بچمە دەیشته. توام بچمە راو کردن.

تا شیرزا پشت پا کرد، دیو خوهری ئەیان کرد ک داشتیا دەق کردیادن. دیو وەتە دالگ شیرزای شیرپەنج ک ئی جوور دیوانمان ناود. بایسی بزانیم ئە وە هین چەس هەر چی فەتە کەیدن!

ئیمشەو هاتو وەلی بیرس، بزبان وە چە زەبوونە! بزانیم ئەرا هۆچ چشتی وە بەجەری ناتیدن.

ئیارە ک شیرزا هاتو کەلیگ کوشتی و وە خوهرشالی وەت:

بان تا ئیمشەو یە کەواو خوهرشی بخوهریمن. قەیریگە کەواو کەل نەخواردیمنە. خاس تەفرەنجی گرد دی دالگی هەم نگەرانه.

له دالگ پرسى: هە ی دا، چەبییه؟ ئەرا پەشوولکایدە؟

دالگىش وەت: ھۆچى روولە! ھەر ئىجور داشتىام فكر كرديام ك تو ئىجور چىدە دىشت، شكارهوانى كەيدن، ھەر چى تواستىمنە وە چنگ ھاورديە. وەلى وىشم نە كونە چشتى وە لىد زەفەر باريدن!

شىرزايش وەت: نە دالگە نگران نەو! ھۆچكە وە من زەفەر ناترى!

دالگ وەت: ئەى چۆ! ھەر كەس وە چشتى زەبوونە، من ناخرى ھە نەزانتىم تو وە چە زەبوونى.

شىرزايش وەت: يانئى ھەمرای تو نازانى؟

دالگىش وەت: نە روولە! تو ھەر دايمى شىر پەنجەم بىدە! و ھەر فكر نە كرديام ك وە چشتى زەبوون بىد. وەلى وىشم ئەى ئەر ھاتوو وە چشتى زەبوون بىد و كەسىگ پەى بوەيد چەبكەم من.

شىرزايش ك دى تواست دل دالگى نامووشو بەكەى و خيالئى راھەت بەكەى، وەت: دالگە، وەلى ئىبە كەس نازانى. يە تال مۇ ھا تەوق سەرم، ئەگە ر ئەو بەكەنى و دو گلە كلكە كەلەم وە لى بوەسى، من ھۆچە دەسم ناتىد. من ئەو چشتە زەبوونىمە.

دالگ وەت: ئەو ھە راسدە؟ ھا تا سەرت بار بزەنم.

شىرزايش سەرى نادە وەر داوان دالگى، دالگىشى مۇ كەنى وەت:

جا كلكە كەلەد بىبە بزەنم راس وىشى.

شىرزايش دەسەلئى نادە وەر دەر دەسى. و دالگىش ھەر دوگ كلكە كەلەى بەسادە يەكە.

جا دالگ وەت: زورر بكة بزەنم راس وىشى!

شىرزا كەمى زورر كرد و وەت:

دەدە دا! من دى ئىسەس ك ھۆچە دەسم ناتىد!

ئىسە ئىسە وازئى كە!

شىرزا دى نەخەى چما دالگ ناتواى دەسى واز بەكەيدن. لەى وەختا دى ك دىو يە قول ئەيان بى. دىو وەت:

ئىسە كەمدە يە لوقمەى چەپ!

شىرزا دەس نا بان سەر و وەت: دا بۆش يە برسەم نىبە؟

شىرزا تا ئەورا قوھت لە گىيانئى بى قىران و ھاوار كىشا، ھەى دا! ھەى دا!

دى دالگ نوتق ناتەرەكنئى.

شىرزا وەت دا: پەس ئىبە گشت ھوقە بى؟

دالگ وەت: تو ھۆچ فكر نە كردياى ك منىش ئايەم، منىش دل دىرم! ئاخە تااخ تەنيا لە ناو ئى مەخارە من چە بكەم! تا دۆبەت بىم لە مال باوگ، ئجازە نەياشتەم وەل ھۆچ بەنى بەشەرى قسە بكەم! وە ھەر كورورەيا چىام چەن كەس وە شوونم بى. تو ھاوردەم و وەرەى بى كەسى خوەم لە وەر گردەم و لە شوون برسەم و خەوم سالىان سالى ئاوارەى بەر بىاوان بىم، ئەوئىش ئەو لە وەر تو نەتوانستەم نوتق بترەكنم.

لە ئەو لاوہ دىو ھەر كوت كرد ك لاچن تا من وە داخ ئى ئاسمانگ كەوا و ئى بەبىبەختىە لە سەر من ھاوردگە، ھە بخوہمەى!

دالگ وە لاىگوہ خۇن دالگى ھاتيا جووش و نەبىشتيا ك دىو كارئى بەكەين.

وہچكە بىش لە ئەولادە دو دەسى كىشائۆبە نواو وەتيا نابلەم كەسى دەس بىبەدە كاكەم! ئەو بى دى نەبىشتن ك دىو كارە پىن داشتۆبەت و داخ چەنى چەن سالە لە سەرى دەر بارئى. بەس دىو پەلئى گرد كرەنەى پاى بەكى لە دىوہ پشتنەگان.

دىو ھات و ئەرا خوەى شای شوكرورە بى وەل ژنەگەى و دى خيالئى راھەت بى ك نياز نىبە وە كەسى خوەى بشارپوہ.

ئەوانىش دى كارە شىرزاى شىرپەنج نەياشتەن، ھەر ئەوجور بى سەر بى زووان لە ئەورا خستەنى.

وہچكە بىش ك دلئى ئەرا كاكەى يە زەرە بى دايم وە دزىوہ چىادە ئەرا لای نان و ئاو ئەراى بردىادن. شىرزا وە ئىبە ك زانست وەچكە براىە، وە يە لاوہ پەشىو بى، و يە لاىچوہ خوەشەل بى ك براىىگ دىرى ك وە ئەنازەى دنيا يە كتر دووس دىرن.

وہچكە ھەر چى زورر كرديا ك بتوانئى ئەو مۆبە لە كلك شىرزا واز بەكەى نەتوانستىادن.

يە دى ھەفتەگەل و مانگەل چى شىرزا رووژ وە رووژ وە بەين تر چىادن.

*****

يە رووژ ك ئىجورئى بى ھال كەفتگو و چەوبلى نىمە واز و نىمە خوە بى، دى دوگلە كەمووتەر ھاتە سەر پاسارەگە نىشتن.

يە كىگيان وەت ئەواكە: ھەى خوەبىشكە! زانى ئىبە كىدە؟

ئەو كەمووتەرەگە ھاتە جوواو وەت:

ئەری خوهیشکه! یه شیرزای شیر په نجه ک سالیان پینش ناده رهنه تا دم هەر ئی قه لچه ک ئەو وهخته له تلسم ئەو ديو په پا بی. ئیمه گشت خوهیشکهیل له تلسم ئەو ديوه نازاد کرد.

ئى كه مووتەر هه وهت: ئەری خوهیشکه! ئیه شیرزای شیر په نجه ک هویچکهس نه توانست تلسم باخه گه مان بشکنی! ئەو هات و ئەو باخ سیفه له تلسم ديو سفی دەر هاورد و من نازاد بيم!

ئەو كه مووتەر هه دوواره وهت: ئەى ئيسه ئەرا كه فته گه سه ئى رووژە؟ ئيمه چۆ وه ئى تلسمه نازادى كه يمن! ئەو كه مووتەر هاته جوواو وهت: ههى خوهيشکه! وهختى ئيمه بالۆه گرديم و چيمن، وهچكه تیده ئەرا لای. شیرزا وه وهچکه ویشیدن بچوودن شمشیره گه ی ک نریاسه ناو گه نجه ی دیوه پشتینه باریدنەى. ئيسه ئەو شمشیره وه ئى مويه سەر خوهيه کار كه يدن و توانى بووریدهى. كه مووتەر بیل شهقه دانه بال چين.

شیرزای كه مئى چهوئى ولای نيشته فنگوه و هۆچ نهى. دوواره فكر کرد خاو خيال هه لى گردگه. يه گته پى چى، دى ك وهچكه كه مئى ئەراى خوارده مەنى هاوردگه و هات.

شیرزا وهته وهچکه: خاس گووش بگر بزبان چه ویشم. بچوووه دیوه پشتینه، ناو گه نجه گه شمشیره گم ها ئەورا باره ی بهو. هووشت بوو كه نهویننه. وهچکه بيش زوته کرد و چۆ وای كه شکه شان هه ی وای وهه هه لای چى شمشیر هاورد و هات.

جا شیرزا وهته پى ك مؤ دەسى بوورئ. تا شمشیر توکى هاته مؤيا، مؤ له کلکه كه له ی برپا و دەسى نازاد کريا. شیرزا و بوچکه له دەس کردنه مل يه ک و قهیر فره بگ خوه شهالی کردن.

شیرزا دى فره بوچکه له دووس داشت. وهته پى ك تو بچوو وهل باوگ و دالگدا زنه ی بکه، دى جى من له ئبرا نيهه. وهچکه قهول وه لى سەن ك وه هەر کوو چى، يه رووژئ بايدن سەر بيهده لى. شیرزایش قهول داده پى.

بوچکه له چى وه يهواشئ ئەسپه گه ی ئەراى هاورد و هات.

شیرزا دوواره بيهه شیر په نجه و زوور و بازووى گشت هاته ناو په نجه گه یلى. شیرزا چى و چى و چى تا رهسيه سهرزهوى نايه مايل. چيه په ر شاريگ ئەرا خوهى زنه ی کرديان. بويه قه لاور توجاريگ، نهيشتيا بالنده وه دەور مال توجارا په ر بکيشئ. توجار وه قيرهت و زکاوت و کاردانى شیرزا فره خوهشئ هاتيا و سپارۆ وه گ جوورئ هورمهت و ئزهت وه شیرزای شیر په نجه بنهن.

*****

شیرزا يه رووژ دلى دوواره هه وای راو و راوچيگري کرد و دلئ ئەرا وهچکه فره تەنگ بو.

شیرزا چى ئونجگ چشته ك له قه لچه په يا نهويا سەن و وهل خوهى برد و كهفته رى. چەنى چەن شەوان و رووژان چى و چى تا وه قه لچه نزیک بى. له دهيشتوه، دەس کرده هه له له! قه پازيم! هه ی جاجک دیرم! نوقل دیرم! خا دیريم! دوزه له دیرم!

وهچکه ك دى ئيسه ئەرا خوهى توله كورئ بى، دهنگى ژنهفت و دهنگى ناسى، هه ی هه لآ کرده دهيشت. يه گه ل مناليش وه شوونیا هاتنه دهيشت و رشيايه مل قه پازى.

شیرزا و وهچکه دەس کردنه مل يه ک! وهچکه وهت ئەوانه گشت برا و خوهيشکدن!

شیرزا دەس کيشا مل سەر گشتيانا. له ی وهخته دالگ هاته دهيشت دى شیرزا سن. دالگ داده ی سينه کوتان و وهت:

رووله بهو بوکشهه! خوینم هه لاله!

شیرزا وهت: نه دالگه من ناتمه كه سى بکوشم. هاتمه سەر بيمه ليدان. دلهم ئەرادان فره تەنگ بو.

چه پى گول و چه پى نه رگز!

مه رگدان نهوینم هه رگزای هه رگز!

بۆچكه له يگ له شنروئى

نويسهر: سيامك نجفى

وه كوو باريم وه كوو بژنه فيم، بيهه يه كورپه ييك ك له سه رمه كاننگ فهره فهره دووير، سوكتا داشت. سه رمه كان بوويچكه له ئەوه قه دووير بى. تا چهو چهو كار كرديا ههر دووير بى، بهس نه دووير تر له كوويه چه رمگ و كوويه قاف، له بنار و پايه مان كوويه زانگروس، له بن دەس شنروئى. بوويچكه له ئەو سه رمه كانه، تاخ ته نيا نهوى. كورپه يه ته موويره ي بوويچك داشت، يه هه ساره و يه گولوه چه ره يهان، يه قه لآچه ك هه له رووژئى وه فكرئ هاتيا هه بوويه ي. يه چه م بى ك هين خوه ي نهوى و هاوساى بى، يه گژه ي واى ك له گول سوو هاتيا مينواى، و پرشه ي خوهر نازار ك ته مام رووژ وه ليا بيا.

هه ساره گ شه وه كيان زووى هاتيا ده يشت نزىك دم قه لآچه ي بوويچكه له، يه دنگ چريا، كورپه! كورپه يش، له قه لآچه ي هاتيا ده يشت، هاتيا ده ناو وه تارمه گه ي، يه گر وسيا د، يه بسكه ي كه فتيا سه ر لئوى و نه خش خه نيننگ له روومه تى. بوويچكه له ته موويره گه ي هاورديا ده يشت، چووار مشقى ديا د و ته موويره له باوشى، و نيشتيا ته موويره ژه نين. هه ساره ئەوه قه خوه نسا ك بوويچكه له شيت و شه يا كرديا. زله ي ته موويره سه رتانه سه ر شنروئى نيا ده به ك. شنرويش جار وه خت وه ليا نا خوه نستيا و شاهه ي دهنگان ئەرا خوه يان كل وه كرديا دووباوه.

وه شوونى، ئەرا ماو ليگ، بوويچكه له و هه ساره قسه گه ي ليگ وه ل يه ك كرديان ك كه س سه ره لئ دهر ناورديا. بهس دووينساى بزه ي سه ر لئو بوويچكه له جوور هه لاله ي وه هاران، گولوه چه دهر كردگه. هه ساره يش له ئەو گته، ئەو ناوه ئەراى هه ساوى مه شخه لانى كرديا، و مزگاني گول سوو ديا ده پى.

كورپه دووباى ماو ليگ دوواره ته موويره گه ي هه ل گرديا، يه ده ف مه قام سه رته رز ژه نيا و يه ده ف گلو ده ره. ئمجا هه ر له بانجيله گه له ژير تريفه، وه ختى هه ساره داشتيا ئەراى لاي لاي كرديا و گژه ي واى هوونكى هاتيا ده سن هاورديا ناو پرچ كال و هووبليه، خهوى بردياوه. كورپه ناو هه ساره گه ي ناوويه هه ساره ي رووژ، و ناو گژه ي واگه ناوويه سه ره.

بوويچكه له وه ختى له خه وه هاتيا ك وه جياى تريفه ي هه ساره، تين پرشه ي خوه ر نازار ديا ده ناو پرچ خورماى و دهر چهو كالى. ئەوه ل چريا، هه ساره ي رووژ! هه ساره ي ژووژ!، جا وختى ديا دن ك هه ساره ي رووژ، نه مه نگه سه ي، دى زانستيا ك ئەوه هه ساره ي رووژ چيه به خه فى.

يه تماشاى خوهر كرديا ده س راسئ نيا بان سه رئ و سايركى ئەرا چه وئى دورس كرديا، بيكه ي خه نيني ئەرا پرشه ي خوهر كل كرديان و دگانيل چه رمگى ديا ده تين پرشه ي خوهر و يه ده س ته كان ديا دن، چه ر و كيش خوه ي له باوش پرشه ي خوه ر ديا دن و ئمجا چيا ده ناو ديوه خانه گه ي. ته موويره گه ي نيا ده سه ر تا قچه و چيا ده سه ر ليوه چه م په ر قه لآچه ي. سووال خه يرى وه ل چه م كرديا. بسكه ي نازگى خستيا سه ر لئوى و خستيا ده ي ناو چه م. چه ميش وه بيكه و هازيگ يه ويته له بوويچكه له گريدا و نيشانى ديا دن. بوويچكه له، ئمجا ده سه ده مى شوورديا دن. هاتيا وه وه ره قه لآچه. وه شوونى هاتيا ناو باخچه گه ي، لاي ره يهانگه ي، تا ئيواره خوه راوا بيا دن، وه ل ره يهانا بازى كرديان. ئەراى ناو هاورديا دن و هه كا يه ت ئەرا يه كتر وه تيان.

ره يهان خوه ي نه زانستيا ك چووى وه ي سه رمه كانه رى كه فتووى. ره يهان جيا له بوويچكه له، ئەو يش وه ل سه ره دووس بى، وه ختى بوويچكه له خه ريك هه ساره ي رووژ بيا د، ئيه يش وه ل ئەو كزه ي وه هارى گول سووا بوويه دووس. سه ره و ره يهان فره دووس بين و هه رديگان ئاشق بوويچكه له. ره يهان يه ده ف وه بوويچكه له پرسووى ك ئەرا خوه ي ته نيا ها ئيرا، نه شملى، نه رازيانه، و نه هه لاله هه سن. بوويچكه له هوويچكام له ئيانه نه ناسيا دن. ته نيا ره يهان ناسيا دن و دلئ ئەرا ره يهان قرچيا دن و ده سه يل سه ره ك بوويه ناو زلفيا و بلاونديه ي و پرشه ي خوه ر نازار ك له باوشى كه مى خه مزه بكه يدن.

ره يهان هه ر چئ گول سووه وه ل سه ره نيشتيا ن ساهه يه ل قسه كرديان. سه ره له دنيا يگ تر، له چنووير و گونور و ئەزبووله و گول نه رووژ ئەرا ره يهان باس كرديان. له مسافه رته ي وه دهر دنيا. ره يهان گه ورا و گه ورا بيا د.

سه ره قه ول دائوويه پئ ك يه رووژ وه ل خووه يا بوويه ده ي، ئەرا سه رمه كاننگ پر له ره يهان و رازيانه، پر له گولوه ويلكه و چنووير، دووير له شنروئى. يه رووژ ك ره يهان تووم كردووى، سه ره وه ته پئ، دى وه خته، ناماده بوو ك من سوو شه وه كى تيه م به مه د.

ره يهان وه لاييگا خوه شهال بى ك چووه سه رمه كانئ تر، و دوونئ تر له زنگانى ده س وه پئ كه يد. له لاييگيشوه دلئ ئەرا كوورپه فهره ته نگ بيا د، فكر كرديا ئەر بوويچكه له به قامئ ك ئيه ي تووى بيلنده ي جى، خوو دل بوويچكى ده ق كه ي. وه لى هوويچ نه وه ت. ره يهان كز هه لاتووى.

ئهو رووژه ك بوويچكه له دهسده مي شوورد و هاته لاي رهيهان دي رهيهان كزه و خه ميگ نازگ روخسار سهوزي زهره كردگه. وهته رهيهان، نازاره گهه، تازه و خواهش بوو و سهه هاله گهه، ئيمروو چهته؟
 ئهرا دل و دهماخ نهيري؟
 ئهرا رهنگد زهردوه بييه؟
 تينگده؟
 ورسگده؟
 سروه خهوهه ناخوهه ئهرا هاوردگه؟
 دلده وه چه رهنجياگه؟
 رهيهان بسكه ي زوره كي خسته روومه تي و وهت: بوويچكه له نازانم چه مه!
 بوويچكه له وه لاي خهويه وهت، با ئيمرووژ ته نيا بيلمه ي، چي كه مي ئاو ئهراي هاورد و چيه ناو قه لاجه.
 ئي ئيواره زووي خهفت و شهوه كي وه رجه ئهوه ك هه ساره ي رووژ بايدنه وهرتارمه گه ي، خوه ي چوويه دهيشت و چهوه ري مه ن.
 ئهرا يه كم جار بوويچكه له دي ك هه ساره ي رووژ چما له لي دوويه وه كه فتگه و كه م نزوه بييه، هه ر چي چريا، هه ساره! هه ساره!
 هه ساره چما خاس دهنگي نه ژنه فتيا.
 بوويچكه له خه م زهرديگ روخساري و لووچ چه فتيج نيسته تيولي و چهن تكه ئه سر زاويه ناو چهوي و هه ناس گه وراييگ هه ل كيشاد و خه و كه فته پينا.
 بوويچكه له وه ختي وه خه وه له ساد، وه پرشه ي خووه نازار خه وه ري نهوي. دي دنيا سفن پووشه، گ لاي چه رمگ چه رمگ.
 دهس كرده ناو ئه و چه رمگاتيا و وهت تو كييد؟ دهيشت سفن پووش هاته جوواو وهت: من وه فرم. تو تواني وه فرينه بچريدهم.
 بوويچكه له دهوان دهو چي بزاني رهيهان چهوه پي هاتگه، باريده ي ناو قه لاجه. وه ختي چي دي لاشه ي زهره رهيهان كه فتگه و يه دهنه تووم ئهراي هيشتگه سه زيبر سه ر بي گياني. و ئه و دووياي توومه گه نه مه نگه سه ي.

چل سرو، سرود سرنوشت زاکرسیها

محمد بساطی^۱

واژه‌ی چل سرو (چهل سرود) برای گستره‌ی وسیعی از مردم فلات ایران، از جمله اهالی استان‌های لرستان، ایلام، چهارمحال بختیاری، خوزستان جنوب همدان و شرق کرمانشاه نامی آشناست؛ نوعی فال که به واسطه آن گنجینه‌ی گران‌بهای از ادبیات کهن این بوم و بر پاس نگه داشته شده و در سینه سال‌خوردگان ثبت گردیده است.

"چل سرو" تشکیل شده از دو واژه‌ی "چل" و "سرو" است. "چل" همان عدد چهل است عددی که در بین ایرانیان کاربرد بسیار دارد: چهلمین روز شهادت امام حسین (ع) که به اربعین معروف است، چله‌نشینی اهل تصوف، چله‌ی زمستان، چله‌ی نوزاد پس از تولد، تکامل انسان بعد از چهل سالگی، بعثت رسول مکرم اسلام در سال چهلم زندگی و... از این جمله‌اند. و "سرو" در لغت به معنی سرود، سرایش، بیت، سروده و شعر آمده است. در گذشته "سرو" یا "سروچریدن" به معنای حماسه‌سرایی بوده و مبارزین قبل از حضور در جنگ‌ها گرد هم می‌آمدند و یک نفر که طنین دل‌نشین صدایش از بقیه مهیج و شورآفرین‌تر بود، شروع به "سروچرانی" می‌کرد و چنان جنگ‌جویان را به وجد می‌آورد که از خود بی‌خود می‌شدند و مرگ را به بازی می‌گرفتند.

در برخی نوشته‌ها تاریخ "سروچرانی" را به دوران هخامنشی نسبت داده‌اند. علاقه به پیش‌بینی آینده و به دیگر بیان طالع‌بینی و تقال‌زدن از دیرباز در بسیاری از جوامع به ویژه کشور کهن سال ایران مرسوم بوده است. ایرانیان باستان بر این باور بودند که وضعیت صور فلکی و ستاره و اختران در زندگی انسان اثر دارد، از این رو شاهان ایرانی هر یک اخترشناسانی در دستگاهشان داشتند که برای امور مهمی چون جنگ، سفرو... از آنان مشورت می‌گرفتند. بازتاب این موضوع در شاهنامه‌ی حکیم توس به زیبایی دیده می‌شود؛ آن‌جا که جاماسپ وزیر و اخترشناس دربار گشتاسپ برای دانستن سرنوشت اسفندیار - پسر پهلوان شاه - سر در زیچ (کتاب مخصوص اخترشناسی) می‌کند، حکیم فرزانه‌ی توس ماجرا را چنین روایت کرده است:

همه فال‌گویان لهراسپ را	بخواند آن زمان شاه جاماسپ را
بپرسید شاه از گو اسفندیار	برفتند با زیچ‌ها در کنار
نشیند به خوبی و آرام و ناز؟	که او را بود زندگانی دراز؟
بر او پای دارد بهی و مهی؟	به سر بر نهد تاج شاهنشهی؟
کز آن درد ما را باید گریست	ورا هوش بر دست کیست؟
نگه کرد با زیچ‌های کهن	چو بشنید دانای ایران سخن
...	...
بد از دانش آید همی بر سرم	همی گفت بد روز و بد اخترم
به چنگ یل پور دستان بود	ورا هوش در زابلستان بود
...	...

گشتاسپ با پی‌بردن به این‌که هوش اسفندیار در زابلستان و در دست پور دستان است، پسر را راهی دیار نیم‌روز و در واقع نیستان می‌کند و می‌شود آن‌چه نباید بشود و درست چیزی که گشتاسپ می‌خواهد به وقوع می‌پیوندد. بگذریم و به چل سرو و چگونگی انجامش بپردازیم. چل سرو فالی جمعیت و برای اجرای آن - که به چل سرو انداختن و به قول لک‌ها "چل سرو آیشتن" - حداقل سه نفر نیاز است، لک و لرها هنگام شک و دودلی و در زمانی که بناست اتفاق مهمی در زندگی رخ دهد، به منظور رسیدن به اطمینان و آرامش خاطر دور هم جمع می‌شوند و شخصی که از بقیه جمع بزرگ و معتمدتر است - و به او فال انداز (فال‌گیر) می‌گویند - چهل سنگ‌ریزه یا چهل دانه‌ی تسبیح را جدا می‌کند و با گفتن اول کارها با نام خدا و آوردن ذکر الله و محمد و علی، دور از دیده‌ی دیگران سه دانه از تسبیح یا سنگ‌ریزه‌ها را به دست یا طرف دیگر می‌اندازد و از آن پس به ترتیب هر کسی نیم‌مصراع از بیتی که به ذهنش می‌آید را بر زبان جاری می‌کند، این کار ادامه دارد تا به چهلمین دانه تسبیح می‌رسند، آن‌گاه فال انداز با صدای بلند نیم‌مصراع گوینده را تکرار می‌کرد و این یعنی فال تمام شد.

۱- روزنامه‌نگار و پژوهش‌گر

سرانجام خود فال‌انداز یا کسی که در تفسیر ابیات سررشته دارد، شروع به توضیح و تفسیر بیت سرنوشت -نهایی- می‌نماید و خوبی یا بدی نتیجه فال را بیان می‌کند. نیاکان زاگرسی اعتقاد عجیبی به پیش‌گویی دقیق چل‌سرو داشتند و برای راست‌گویی داستان‌ها نقل می‌کردند و اگر در نهایت پریشان‌خاطری و یاس نسبت به موضوعی چل‌سرو می‌انداختند و در نتیجه بی‌تی چون:

"خدالم شکر رسیم وه مطلق
دلیم ساکت بی ژه پزاره شو"

می‌آمد، خیالشان راحت می‌شد و مطمئن می‌گشتند که ماجرا ختم به خیر، خوبی و خوشبختی است. هر واژه‌ی در تک‌بیت‌های چل‌سرو و ادبیات لکی نماد چیزبست، مثلاً تنباکو (تنباکو) نماد غم، کل (آهو) و گل نماد معشوق، نه‌نی (نام معشوق) معادل لیلی در ادبیات فارسی، کل‌کش (شکارچی) نماد عاشق و...

فرهنگ‌عامه و چل‌سرو که جزئی از آن است، آینه‌ی صیقلی و بی‌زنکار فرهنگ پیشینیان می‌باشد. از لابلای این ابیات است که می‌توان به باورهای گذشتگان پی برد، مثلاً در برخی چل‌سروها چون بیت:

علی برسین روزی قلیونم
تماکو کیشی بکه مهمونم

که باور روزی‌رسان بودن علی (ع) را بیان می‌کند و این نشانگر اعتقادات یارسانی سرایندگان آن‌هاست. درست است که همه‌ی ابیات چل‌سرو به زبان لکی سروده شده‌اند، ولی گزارف نیست اگر بگوییم در همسایگی لک‌ها، لرزبان‌ها بیش‌تر از آن‌ها چل‌سرو را گرامی داشته و بدان علاقه نشان داده‌اند.

زمان سرایش و سراینده چل‌سروها مشخص نیست، آن‌چه پیداست از دیرباز وجود داشته‌اند، توسط شخص واحدی سروده نشده‌اند و در هر دوره‌ای ابیاتی بدان‌ها افزون گشته است. برای اثبات این ادعا کفایت به ابیات آورده شده نگاه می‌بندازیم، متوجه می‌شویم که نیم‌مصرع اول برخی بیت‌ها مثل هم است، اما در همان مضمون و سبک بیش از پنج بیت سروده شده داریم، این می‌رساند در دوره‌های مختلف متناسب با حس و حالی که بر جمع چل‌سروگوها حاکم بوده، در ابیات دست‌برده شده و البته این دست‌کاری به صیقل دادن و روانی و شیوایی هرچه بیش‌تر آن‌ها انجامیده است.

اگر برخی جاها بی‌تی با شکلی غیر از آن‌چه خواننده و شنونده در خاطر دارد مواجه می‌شود دال بر اشتباه بودن خوانش قبلی یا غلط بودن شکل فعلی نیست، بل که ناشی از تنوع در شکل سرایشی آن‌هاست. درست است که برای هر فال چل‌سرو چهل دانه‌ی تسبیح می‌اندازند اما این ابیات منحصر در چهل بیت نیستند، بل که گنجینه‌ی نامکتوب هزاران بی‌تی‌اند، نگارنده تا کنون بیش از هزار بیت از این دُرهای گران‌بها را شنیده است. تک‌بیت‌های ناب چل‌سرو عزمی راسخ می‌خواهند تا در دفتری بایگانی شوند، اگر اراده‌ای بر جمع‌آوری و مکتوب شدن این سرمایه‌ی فرهنگی صورت نگیرد به باد نسبان سپرده خواهند شد. برای آشنایی خوانندگان و ثبت در حافظه تاریخ ابیات زیر را در این شماره شنرویه پیش‌کش می‌نمایم.

ابیات چل‌سرو

هَر صو وه سحر بانگ خُروسیان	رِم رَم کوشلِت مالیم رِمانی	تُون کُرد، مَن کُرد، هَر دِک کُردیمَن
شُوره تَلْمِیت بار تازه عَروسیان	هَر مای هَر مَجّی له بر اوورم	بو دوسی بکیم، بَلکَم مِردیمَن
مَر مه چَه وِتم، تو چَه سِنَفْتی	آخِر داورون مارینه سِرِم	دَسکَم پِگَر بورمه مالکَت
وه حَرفِ ناگَس تو اه مَن کَفْتی؟	ایواره کانی گا بَنانی	پَکَم وه مِهمان تَنیا خَالکَت
مه دُوسه می مه تا سَر دُوسِم بُومه	آر تو دِلت بو گسی چُزانی	وه یایته مای کارد بری دِسیم
مه بومه اودال اوه گل پوسم بو	سُوزه سِیلِم گَه لویی پَگَه زَرَد	دَسمال اَوُوردی بَسْتی وه دِسیم؟
بِسا بالِت شُل که، بوه سرینم	حَکیمم تُونی کی مه دِیرم دَرَد	وه مونگه قسم چیه ژیر اورا
گِرون آگر، ها وه دَرینم	بُویامه شُوان یه تُلّی پَسی	دِت غافل نکِی کُر هاتیه دورا
دَم قَن، دِنون قَن، لُو چی پَره کُل	سُوزه بَنیشی خُوم بیامه دَسی	ایمروز چَن روزه دویر ژه یارانم
هَر کی تو کُشته بَواه بو ای کِل	بومه کونبَلک وه نَر شانت	چوین رَمین شور تینی وارَینم
دَم دُر، دِنان دُر، دُز آز بان دُر	تِک تِک بَیتِکیام وه نَر می رانت	یه شو تا وه صُو شَم سُوزانم بی
لو وینه مَخَمَل تازه قِیچی بر	کِرایست چِپته، کُله لی واژه	طُول شادیم دا دوس مِهمانم بی
دَم قَن، دِنو قَن، لُو شَکَرینم	بِماریکَت بو ای دُوس تازَه	نَزانم دَتی یا دَس گیرانی

آفرين وه دوس صد آفرينم
 برا بوه هوار وخته ذراته
 قالى مى كرده آخته ژير پاته
 اى گله چوهه كه تو داي وه من
 آر كوور بويما مكنيا ژه ين
 هر تا نيشينه گوش په وه دنگم
 تا پيوشم جالاته ستاره لنگم
 هزخت يخه گت مويينم وه واز
 مچمه بهشت بى روزه و نماز
 يخه گت مری نخره كاريه
 چمان وپرى كه دوشو واريه
 خاش دمی ديرين چوى بيمى نرمه
 ساتى وه حرفه اى بازارت گرمه
 سيمره و سبكون ميلك باوته
 گله كوور كوه پيچ ساوه ته
 چمچم گل مكي گل هاوه چمچم
 نيم كى ديه دوس هم دم
 طيب خوش هتي، نوبر وه پاته وه
 داري دردكم هاوه لاتنه وه
 اى يار خوش هاتي پاته چملم
 چاي راز و نیاز نيمه شولم
 هر كى پگرو ميناي من ژه دل
 يسالى يه زوله بسپارى وه گل
 مری سوزه ي كين وه سر نيساران
 اسپي وری (برفی) شفای بيماران
 ژيرسرت لاس بو، برگت پلاس بو
 اه نوم گل چيل هر زنت خاش بو
 وه در مالكت ساتى بنيشم
 هر گس پيرسى موشم دوريشم
 وه سا چترگت ساتى بگم خاو
 شا جنم جام بو، نوه نوای او
 وه تلى زلفت يخه ام بدوزم
 ناخاي اى داخ دوبريت بسوزم
 تلى ژه زلفت پاوينك پامه
 گرى نوينمت آخر دنيا مه
 تلى اى زلفت بکه خلاتم
 بکه وه رفيق پيل صلاتم

تال زلفكت بيله لامه وه
 وه چاي مچم ژويتير بامه وه
 بچمه سر گرین، آلون بگم سبير
 دتل نهاون يادشان وه خير
 اه بالابزه ژه دوبر دياره
 مری گل خنجه اول وهاره
 دمكت باور بنه نوم دمچم
 بلكم ساكت بو دله پر خمچم
 دمكت باور دم دمانت كم
 سمره عطاران پر چاوانت كم
 درپاكت ايرده، اى توزه نكه
 وژت وه خوینی اى هوزه نكه
 دوه شو ديمه خاو كوگى مشاقان
 تميز لیلی بی، مچنون ملاوان
 دوه شو ديمه خاو، خاو دورو نيه
 ديسم وه گردن دوسكم بيه
 گريل صو باره مينگه مون كووه؟
 هر چاي دوس بوشه هر زره خووه
 رى كى كيرماشون بتاشيم وه چو
 آراى دوسكم هر باى هر بچو
 اهورار امين و تيم يه ياره
 چاولم گور بو يه خو ربوياره
 كت شلوار مشكى دگمل چپ و راس
 ا روژى توديم دليم تونه محواس
 آموزا منى ميمزا مردم
 ا دليم متو ماچت نكردم
 تنيا داره كى لاوشت وه واران
 چپ چپ گل باغى پير زواران
 تنيا داری بيم كنى وه پام بى
 گل گل نازاران وه ژير سام بى
 تنيا داری بيم وه سر باله وه
 عاجز بيمه دس باى شماله وه
 گنه كى گولت پوس شكاره
 آوه كى نومي شفای بيماره
 دنگه دنگى ماى وه گردمالى
 يه دنگ دوسه هر مبالى
 آر دوس بزانی حال مه چوينه

نه زلفه ميلی نه خال وه سينه
 آر بوبين ماهی بچينه دريا
 توری مگرم مگمت پيا
 چن کوان گيريديم، چن دگان گشتم
 سمره چاوگت نكفته دسم
 ايمشو چن شوه ماينه خاوم
 ا كى تورباينه گيلارو چاوم
 دت گيان پراٹ ا ايره گيرده
 ممكت ايرار اى طفله شيرده
 بچمه سر گرین آلون بگم سبير
 دتل نهاون يادتان وه خير
 چل گو، چل نيم گو، چل كريم خانى
 نخره ريز كتي تا پشت زانى
 يا بابابزرگ، پير بارگه خاش
 زيارت چى فريه، متلودار بشناس
 ايوارته خير هم برت او
 لاميزم بکه چوى ورك و ساوا
 گل گوشه تويشك وه گپ نانا
 سواری مهنك سه تير وه شونا
 شقه شاخ كل هزه بال دال
 آر نوم درون بيمه كو زخال
 اى قصر هتمه ليمو بارمه
 وه گس نتمى آرا يارمه
 گله گوشه تويشك چگرور ورك
 ماچ تويلك دت سواری مهنك
 كنيه كه ورمال ريخ دانه دانه
 نازارى نيشنيه زلف مكى شانه
 چتر چوى چوير، وه روى راخه وه
 دنگ دوسه ماى وه ايلاخه وه
 چتر چوى چوير، چوير چوى چتر
 پرورده كرده وه گلاو عطر
 چترگت قاوقاو هر قاوى زنگى
 مه تيارتم كرد تو كردته جنگى
 وړ (برف) واريه ريل كرده بن
 تنيا دوسه كم وه ايلاخا من
 بتول بتى كه بل بازي مكي
 وه نيش پزانگ تيراندزى كى

بَرزین، پلنگین، چوی دار پلک کین
 هر جای تو مچین، تُقَری خَلک کین
 اه بره ماله حسویرانمه
 اه کراس کاوه دَس گیرانمه
 آموزا منی، میمزا مردم
 اِ دلم منو ماچت نکردم
 یسه پیر بیمه برگم رزبایه
 گل گل نازاران وه سام توربایه
 بالاکت برزه چنه چناری
 سوزه بالابرز او جو باری
 چفت کوش کیش کار گاواره
 دته اورکیشی بی لَنج و لاره
 آر بوین لک لک، پچین آر مولق
 شکار خومین، وه فرمان حق
 انار هتته وه لا دوسهوه
 موشم برمی هر وه پوسهوه
 پوشتنه دوسه کی دم چوی ناوایم
 تیشیشی نکیش یسه خوم هانیم
 گرمسیر گرمه، ایلاخ یخ بنون
 لاتل مَخَن وه دَلَمَنون
 یه خَشک مَز ا دهی دیمه
 آر مه بمرم اوه خویینی مه
 تو برا وژمی ژه پرال ای در
 چُی کوگه نثار خاکه پوست کی کر
 اِ نافته هار بکیتته خیرات
 پیِت مَن فقیر اِه ا دُنیاِت
 فِدا ی بازو بَند باله راست بام
 گل پل کردن نوم کِراست بام
 بَرزین پلنگین چوین دار گلین
 میوت شیرینه صدگه کاملین
 بَرز بین پلنگ بین چنه چناری
 خُدا راس کار بد گِرت ناری
 پرنج کردمه او سر خروس پریم
 وه نیش برزنگ هُم کُزل چریم
 چَپ چپ گل باغی مَکِرم وه بو
 دوسل دویری هاهمه یاد تو
 خانم تون علی، باجی تون عباس

شوگرد فریه، شیوه خوم پشناس
 نهنی نمری گوشت شکارم
 کوی گردی پگم آرا کی بارم
 نهنی پُوشاسی بَرگ فِرَنگی
 کِل چاو مدای چوی باز جنگی
 نهنی نیشیتیه وه بَرچ قِلا
 تَماشا مکی وه دُویر بین طِلا
 اه نهنی نومه ژه دُویر دیاره
 وه پا مَشَق مکی، وه چم اشاره
 خُدا خُدام بی، وارون پاوارو
 سوزه کُر وه کول او ژه رو پارو
 خُدا پَرِسِن روژی قِلیانم
 تماکو کیشی (فروشی) بوه مهمانیم
 خُدا پسینی حَقِم ژه دابِئت
 خُوم جُورت کیشام کی نیشته سائت؟
 خُدا دا ژه دَس دِت مال وری
 کراس رنگه رنگ مِل کُموتری
 خُدا تهِ بین دی دو گل ژه وهار
 اسب زین روم، ژن ویر سر هوار
 خُدا تهِ بین دِه رَفِیقی دایا
 گِردنه نَرم و چَرم روین اِ لا زایا
 خُدا تهِ بین ده دُنیا تهِ دِل بوه
 پَرچینت میخک، هم رازت گل بو
 خُدا تهِ بین ده چپالی چل کُت
 لَچ گُور بگرین، آرا خُت خُت
 خُدا خُدام بی ژه مال بین او در
 چوارشو سُویرونه بکیشین او سر
 خُدا لَم شُکری رَسیم وه مَطلو
 دِلِم ساکت بی ژه پزاره شو
 خُوشال وه کُری گرمسیر جاسی
 مَنزَل آر مَنزَل دَم تَنگ هُم ساسی
 خُوشال وه کُری مَنیشی وه لات
 دَسه ماوری خالیل پَنجَه پات
 خُوشال وه خوتان خوش وه حالتان
 سوزه بالابرز هت وه مالتان
 خُوشال وه کُری دری دَس گیران
 کِلاو لار مَنی روی وه حسویران

خُوشال وه کُری مایه سره جات
 شوال شو حوتن مکنی ژه پات
 خُوشال وه آر جن چویر هُم ساسی
 تَک تَک وِراو مدوم وه پاسی
 خُوشال وه خوتان جَرخه تان جَمه
 بی چاره ی چوی مه خُوراکیم غَمه
 خُوشم چته مای هنا کِر دِنِش
 مال مال گیر دین، حاجت بر دِنِش
 دَس وه دَس وینک طِلا ی سیمه وه
 خَسِت وه گِر دِنِش آزا بیمه وه
 دِل ای تَف روبت دی پوسه وه
 هر هاینه هول قَدیم دُوسه وه
 دوسه اول خاس، ایسا میل سَر دَم
 چوین باغیت کردم وه حرف مَر دَم
 دوسه دروزن، سر درو لکن
 رِن جیلِه باز، بِن کیسه تَکن
 اه قروبه جَکِسُن، وه قوبلی دَزوُن
 دِت یه شَتَف، جَز دا وه سَر وُن
 ریکه کِرامشو بَتاشیم وه چو
 آرا یازگم هَز بای هَز بچو
 ژیر سَریِت نی بو، بَزگِت پلاس بو
 ژه مال دُنیا هَز ژِنِت خاس بو
 سِراو چوی هَر سِین، مَسکَن چوی پاوه
 بَهشِت هَز بَسه وه نام ای راوه
 سَز کَچ، سَزوُن کَچ، سِا سَر وُن هَم کَچ
 هُرَت کِر دِیه چوی هُر نی وِچ
 سُوَرَه سِیلِم که، لوی پَکه زَر دُ
 حَکِیم تُونی کی مه دِیرم دَر دُ
 مونگه شو خاسه وه سَرت خُوشِت بو
 سُوَرَه بالابرز وه بِن کِشِت بو
 شُعلِه مَانگ داسی آژ نوم کِلاو ان
 تَمَر ز یه لیلِه مَچو وه پاوان
 شُومونگی خاصه، آژ کُل پِنیشی
 آژ چَقَه تِیلا شَمشیر بکیشی
 شومونگی خو وه سَرت خُوشِت بو
 سوزه بالابرز وه بِن کِشِت بو
 یه شُعلِه مونگه یا شُعلِه ژوبته

شون په وه شونم، كه وخت شويته
 شويكت اوركيش در پات بوينم
 وه هرسيين مچم گوش آرات سيينم
 صد دوس بگرم هز تو يارمى
 هز تو دوسكى وفا دارمى
 صوفى صافى بيم چمه زيارت
 سوزه هتك چى دل برديه غارت
 قورى گجره، چاى مال روس
 پياله گردان كى بيتى دس دوس
 كراست چيته، گلى لى وازه
 بماركت بو اى دوس تازه
 كزل بزم به كز ماشونه
 چراغ سوزه كى سوزه ميديونه
 كزل ميزگانا گنجى واى اورد
 په ممانه سته تيرى اورد
 كلمى گشتيه پنج پا وه شش
 گر چوپر جواردى بو هناسه خوش
 كنيه كه وز مال ريخ دانه دانه
 دوسكم نيشتيه زلف مكى شانه
 گرمسير گرمه، واى سوييره
 ايلاخان خاسه سايه چوئيره
 گيم گرمسير هر گلى جايى
 بوشته دوسكم شو پل نكي باى
 گله گوشت بويشك جگر موبرى ورك ماچ
 بويلك دت سوارى مهنك
 لرسون ول كه چيت داوړه
 كز ماشون خاسه پاى سماوړه
 گوش وه گوش واړه مل وه توروړه
 دريا اوريشم گلنگ شوروره
 لاف قلم كار، بالشت پر قو
 چا چورى بايز، چا هرديكمون بو
 له پلنگى ميل وژم كردم اى گل
 آرا نازاره هفت ليره وه مل
 ژه پلنگى كور وژم بكمه گل
 آرا بالابز، گلونى اى مل
 كور گن گن باى بوينه همارى
 وه لاي دوس مچم وه سر سوازي

مولا بزين سوارى وه دو
 بو هناسه خوش بخل خوس شو
 من بيم گيوني وه سر وبرد
 دام دوريشل نذر تو كردم
 ميمى تو پيرى گپت قيبايه
 سردارى مخمل وه تو بى چايه
 و تم خاسى كى بومه غلامت
 تف از شرا كى نيمه تمامت
 مال دوس بار كردى وه ناراضى دل
 على يار بوتى منزل از منزل
 مل چوى بطري سپنه چوى پاك
 شعله خور داسى آر سر جاك
 هناسه سردم وز كمرايه
 درينم چوبن توين آهنگرانه
 هز وى قرانه دلت بى بى
 كزالى چاوت نصم گيونم سنى
 هز وى قرانه وه سر اى تكه
 دنون دار رفيق بى دنون نكه
 قرانى بارن پره پره كن
 مژ مه دومى كم تو دس خز كم
 قسَم مرم وه قران پالت
 از بكشيني خوينم جلال
 يا همسات بويام يا از هناس
 يا گلى بويام از پر كراست
 سرون بستيه هز پيچي جورى
 پيوني كزديه و چرچي كورى
 سرون وى خاصي هرگز نووستين
 چيه گل از بان سرون بستين
 سرون وى ويته هرگز نووستين
 هفت گريه دايه مري شيرستين
 آفرين قمر تاج لؤ چو گل باغي
 شرت كم له داغ خوم بكم باغي
 مشكه كم چاني ناله ناله سى
 او كي سيمره ده خياله سى
 آه كل چاوه كه تو داي وه من
 چو صوز اسرافيل، قيامت دم
 شلم شكتم، شل بكه ملت

مه بوم وه فداي، جوي دزك
 آه راي كي بوشم چونه شرمه
 چيه گل ميخك درمان دزدمه
 شزسر اسرينت وه زوي گوناوا
 چو آهو خيال خيال وه بياوانا
 چو شاه مگزيدين ولات از ولات
 گرنگ از گرنگ، چو نادر كلات
 صاحب ملك ماش آسپاوش كزده
 زمين منت بار تشريف آورده
 از تو بزاني علمت وه نامه
 بايد بزاني ابي مله كامه
 دوسيون ويته زه هرديك سر بو
 نه مه بسرم، او بى خور بو
 بالا چو چنار، كاولي ونه
 دنون چو صدف، زگرز زنه
 كوك و كموتز واشه سر دزون
 خاينم دنگ شفت خردا وه سرون
 دوسه خوش هتي، پات وه چاوانم
 جاي راز و نياز، نيمه شوانم
 هز از ايواړه، تا كه يصف شو
 پشت ملون داي، بلكي بكى هو
 هم هو كزده وه سر سوارى
 وه شيوه رستم اسفندياري
 ثوريسكه اكر، سايه مال نوه
 گزگز مسزي، وه دامون كوه
 تالى اى زلفت بورمه ايمرا
 بكم وه سرمه بارمه چيمرا
 خاو مرگم بو، كه ديرم خاوان
 نه مه خاو ديرم، نه تاف اوان
 چوى گل اى كماه سوزه داتى در
 سزيام و برشيام، بيمه خاكسر
 ديارت تيه دوبر از نيت
 قه كولم كردى دامه منيت
 تو دوبر و مه دوبر، مه فزه دوبرم
 چيميل مسيت هر هانه ويرم
 دوشو دوسه كم بى وه مهمونم
 چمان شفق بى، حور داتير گيونم

کِزه وِره و لُوبیل وِه زُوی رَاخه وه	شُل گر گُوشوارت بکو آر نارک	گران گِرمه چُوی هُرِیز مَرز
دَنگِ دوس نِمای زِه ایلاخه وه	هَم گُریل بوشن ایسه بمارک	مَر کورا کیتنه سوزه بالابرز
زلفیل آیشتییه وه رُوی شانه وه	هَر وخت ای ناکوم چیمیل لُزه مین	بزران بزران قَسَم وی حوزه
چُوی چُوبیر گَرین پَریشانه وه	گُو دروش ای نوم جیرم خِزه مین	دوس نازارم فِزه یه گَزه
قَسَم وه مونگه، گُو کم داسی گه	هَرچی مَگیردم وی خراو بیه	بزران بزران دوس عزیزه کم
وتون شُویت کِردی، مری راسی گه	شیوه دوسه کم وه کسا نیه	میوه رنگارنگ سَر پاییزه کم
فِدا یِ باله پال چَپ راستم	بیلا آر سَایت گِزی بَورمه سَر	دُوبریت سِزانیم، مَنیسَر بوسیم
گُل پل کِردن تو کِراسیم	شَکتی سالان زِه دل بکم دَر	خَم دامسیر بار وی ملکه نویسم
پری تُوپله دِت دانه نُوم شُومیم	چَنی چیمه‌ری چَنی دل وه هول	دُوبریت پَر دیسه طاقت و تاوم
مَر علی رَحَم کی وه بَنه تُویم	چَنی پَکیشیم بار خَم وه کول	چُوی پُوشی وه زُوی گِیزی گرداوم
پری بیوه‌زن مَرگ گِردکُون خُور	دلَم تمنای دیدارت دارو	مه هَر دَلَمی داشت وه سِیلت باختم
کِلاش اُورکیشیل، منی میرده گر	پَن و مشُوبِرت ای پیش نَمچو	وه یه گُل رمیا هَرچی گه ساختم
بو تا پَکَریم دوسیمون زِه نو	یاران پاییز دل تنگ دوسیم	وژ بَرز و بِلنگ، چیمیل کال و مَس
مه دار مِیخک، تو دار لیمو	مَر اَگِرم دَن به ایمشو بوسیم	گیون بَکمی خِر دل بارمی وه دَس
کم بو، کم بچو، کم پالاله‌وه	آر قرار یه باو، بار بکه دوسیم	ای دوس پاییزه، مال اُورکِنونه
کُل چیت بچکِن، بووه ماله‌وه	قَسَمه میرم وه ملکه نویسم	آر دِیارت ناو دُنِیام وِیرونه